

1/2022

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Självstärkande fotografering • Haru • Ljudböcker • Jämlig småbarnspedagogik

Nr 1
Februari 2022
Volym 29, 8. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

Nr	1	2	3	4
Materialdag	21.1	29.4	9.9	4.11
Utdelas	24.2	3.6	14.10	9.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12 A 24,
00120 Helsingfors,
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook,
YouTube, Instagram och LinkedIn.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040-3559 935

**REDAKTIONSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**
Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

REDAKTÖR
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMBILD
Carola Bäckström har med hjälp
av bidrag från bland annat SFV gått
en utbildning inom terapimetoden
Voimauttavan valokuvan menetelmä,
fritt översatt till "Självstärkande foto-
grafering". **Foto:** Karin Lindroos

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Nytt system för bidragsansökningar
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Begreppsförvirring
- 10 Studerande – ansök om stipendium
- 11 Nu kan du ansöka om SFV-bidrag igen
- 12 Principen om ansvarsfulla placeringar styr även SFV:s investeringar
- 14 Sex starka lag i SFV Start!-finalen
- 19 Bildningskolumn: Rädslan är en dålig lots
- 20 Självstärkande fotografering – En övning i att öka självkännedomen
- 25 Kulturkolumn: Vi svenskar är inte ointressanta
- 26 Skolnätverket Haru lanseras 8.3 – välkommen!
- 28 Pedersöreskolor satsar på läsförståelse
- 32 Nya vänner mitt i pandemin
- 34 Barns jämlika rätt till småbarnspedagogik
- 40 Biblioteket i fickan
- 43 Ljudboken en viktig arena för litteraturen
- 44 Topeliuspriset till Peter Buchert
- 47 Webbinarium om vetenskapsjournalistik
- 48 Sibbo Skolmuseum tar steget ut på nätet
- 49 Kåseri: Ett lyckligt slut
- 50 Föreningsfrågan
- 51 SFV fakta
- 52 Boklådan
- 57 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 58 Kryss / sudoku / ordpussel

Samhällelig ojämlikhet och polarisering är ett allvarligt hot mot välfärdssamhällets utveckling. Barn har i dag väldigt ojämlika förutsättningar och barn som lever i marginalen ser ut att ha det allt svårare.

Pia Sundell, sidan 35.

20

Med hjälp av metoden Självstärkande fotografering, fritt översatt från Voimauttavan valokuvan menetelmä, uppmuntras en grupp femteklassare i Sjundeå svenska skola att se på sig själva med godkännande ögon, och i förlängningen även rikta den blicken mot andra. Klassläraren Carola Bäckström har sett hur metoden stärker eleverna i att våga vara sig själva i klassen.

► *Sidan 20*

34

Aldrig tidigare i vårt lands historia har barn haft det så bra som idag. Speciellt sett ur ett materiellt perspektiv har barn mer än någonsin tidigare och de flesta barn mår bra och är nöjda med sina liv. I takt med att välfärden bland befolkningen generellt ökat, har polariseringen ökat och utsatta barns liv har tyvärr blivit alltmer utmanande.

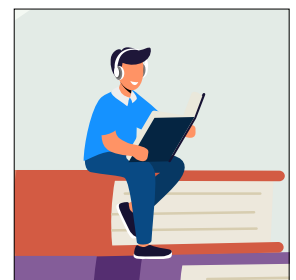
► *Sidan 34*

40

"Mitt liv med ljudböcker började med att jag köpte några av mina älsklingsböcker som cd för att ha något trevligt all lyssna till medan jag jobbade i köket. Engelska klassiker är dessutom billiga och jag får ett språkbad på köpet".

► *Sidan 40*

Kontakta SFV

Frågor om donationer till SFV och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om sektorn Utbildning

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@sfv.fi
050-548 2100

Frågor om SFV-huset G18, festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-3666 436

Frågor om skolnätverket Haru

ANNETTE JANSSON
KOORDINATOR
annette.jansson@sfv.fi
050-514 8844

Frågor om SFV:s publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om sektorn Kultur och bibliotek

VIVEKA ÅBERG
SEKTORSANSVARIG,
KULTUR OCH BIBLIOTEK
viveka.berg@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATIONANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
040-5136 418

Frågor om SFV:s studiecentral och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG,
FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

Frågor om Föreningsresursen

MALIN STRÖM
SAKKUNNIG,
FÖRENINGRESURSEN
Malin tar emot frågor endast per mejl: malin.strom@sfv.fi
foreningsresursen@sfv.fi

Frågor om Studiecentralens egna kurser och pedagogiska verksamhet.

AMY JÄGERSKIÖLD
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
amy.jagerskiold@sfv.fi
050 3955 900

Frågor om projektet Bildningskraft

JONAS AHLKOG
SAKKUNNIG INOM FRI BILDNING
050-514 7297
jonas.ahlskog@sfv.fi

Frågor om Studiecentralens samarbetskurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
KURSKOORDINATOR,
SFV:S STUDIECENTRAL
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Skriv
eller ring!

Nytt system för bidragsansökningar

Vid årsskiftet började vi flytta över SFV:s system för bidragsansökningar till samma system som många finlandssvenska fonder använder, utvecklat av Svenska kulturfondens it-avdelning.

En stor och komplicerad flytt är aldrig ett självändamål, och också denna flytt har många mål och syften.

Det nya ansökningssystemet ska bli mer användarvänligt än det förra. Samtidigt vet vi att det här systemet för många ansökare känns bekant sedan tidigare. Därutöver är vi förstas själva intresserade av att få arbeta med ett system vi lättare kan utveckla internt framöver, till exempel med utvidgad funktionalitet med tanke på utvärdering, eller ny funktionalitet gällande våra stipendier och pris.

Inga nya system är helt färdiga från början, även om det nu alltså går bra att ansöka om bidrag från SFV igen. Vi arbetar redan på några förbättringar gällande användargränssnittet, och de specialiteter som gäller eftersom vi till skillnad från de flesta andra bidragsgivare har fri ansökningstid hela året, och inte strikta ansökningsperioder.

Till saken hör visserligen att vi behandlar ansökningarna sex gånger i året, så de "tidsfrister" man nu ser i ansökningssystemet gäller alltså dessa omgångar. Men det går alltså lika bra som förr att ansöka när som helst under året.

Många kommer säkert också att märka att systemet tydligare än förr styr in ansökningarna enligt de fyra mål SFV arbetar för enligt sina stadgar, och som vi har ringat in på basen av forskning, fakta och omvärldsanalyser. Läs om målen på sfv.fi/bidrag.

Vi hoppas på respons och utvecklingsförslag. Du kan använda responsformuläret i ansökningssystemet efter att du lämnat in din bidragsansökan, eller så kan du e-posta oss på ansokan@sfv.fi.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

SFV-föreningarnas årsmöten

■ Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf håller årsmöte onsdagen den 16 mars kl. 13 på SFV:s kansli i Helsingfors, Annegatan 12 A 24. Under mötet behandlas stadgeenliga ärenden. Medlemmarna har möjlighet att delta i mötet via videolänk. På www.sfv.fi/und2022 finns mer information.

Svenska folkskolans vänner rf håller årsmöte torsdagen den 21 april kl. 15 på SFV- kansliet i Helsingfors, Annegatan 12 A 24. Under mötet behandlas stadgeenliga ärenden. Medlemmarna har möjlighet att delta i mötet via videolänk. På www.sfv.fi/sfv2022 finns mer information.

De officiella möteskallelserna finns på föreningens webbplats www.sfv.fi, samt i *Hbl* och *Vasabladet* i god tid före mötena.

Förenings- tipset

Har ni valt en ny ordförande i er förening eller har någon annan av namntecknarna bytts? Namntecknare är de personer som enligt stadgarna har rätt att teckna föreningens namn, det vill säga företräda föreningen och till exempel skriva under viktiga dokument. Vid byte av namntecknare är det viktigt att komma ihåg att meddela förändringen till föreningsregistret. Nu går det både snabbt och är förmånligt att göra det via webbplatsen www.prh.fi.

Läs fler tips på foreningsresursen.fi

SFV fortsätter satsa på nyheter för unga

■ Nyhetstidningen *HBL Junior* riktar sig till barn och unga i åldern 7–14 i Svenskfinland. Målet med tidningen är förutom att producera skraddarsydda, pålitliga och relevanta nyheter, även inspirera till läsande, bidra till förmågan att vara kritisk till nyheter, samt erbjuda kunskap om och från Svenskfinland.

Det första numret av *HBL Junior* utkom hösten 2020 med hjälp av bidrag från bland annat SFV. Tidningen är nu inne på sitt andra utgivningsår, och SFV ger ett bidrag på 28 000 euro för fortsatt utveckling av tidningen.

– Vi är oerhört glada över den finansiering vi får från SFV och andra fonder för att ge ut *HBL Junior*. Feedbacken vi får från både läsare och föräldrar visar att tidningen har en tydlig och viktig roll att fylla: både i att förklara och belysa stora och viktiga nyheter i vår omvärld, och i att lyfta fram barn från hela Svenskfinland och deras åsikter. Att tidningen kommer hem i tryckt format till barnen, är också något som uppskattas av många, säger **Anna Hellerstedt**, VD för KSF Media som ger ut *HBL Junior*.

I *HBL Junior* får unga läsa om vad som händer i världen, varför det händer, och om olika områden som intresserar speciellt dem. Det kan till exempel handla om miljö, djur, sport, fritid och sociala medier. Dessutom hörs de ungas röster i tidningen genom artiklar och intervjuer, och de är själva med i produktionen på olika sätt.

– Ett lockande och väl genomtänkt innehåll i *HBL Junior* inbjuder unga att läsa och i förlängningen bilda sig, vilket SFV jobbar för. Papperstidningen kan vara en viktig motvikt, eller ett tillägg, till det ständiga digitala flödet som många unga befinner sig i idag. Ett bra innehåll ökar dessutom intresset för nyheter och samhället, samt stärker de finlandssvenska identiteterna genom kunskapen om och rösterna från hela Svenskfinland som finns i tidningen, säger **Anna-Karin Öhman**, sektorsansvarig för fri bildning på SFV.

SFV har sammanlagt gett 68 000 euro till KSF Media för utgivningen av *HBL Junior*.

Nu utvecklas Lärroteket för äldre elever

■ Hösten 2021 lanserades Lärroteket – webbplatsen som hjälper eleverna i årskurserna 1–6 att lyckas i skolan. Med hjälp av bidrag från SFV utvecklas nu Lärroteket för grundskolans högre klasser samt andra stadiets utbildning.

Det är läraren **Daniela Strandberg** som i samarbete med och med bidrag av SFV skapat webbplatsen Lärroteket. På sajten delar Daniela med sig av olika tips, tricks och metoder som stöder minnet och inläringen, så att eleverna lär sig studera på ett effektivt och rätt sätt. Webbplatsens innehåll riktar sig till elever i årskurs 1–6, deras vårdnadshavare och lärare.

SFV beviljar nu 15 000 euro för vidareutveckling av Lärroteket så att innehållet är tilltalande och relevant även för ungdomar i åldern 13 och uppåt.

– Lärroteket har tagits väl emot och har sedan starten haft många, närmare 20 000, unika användare. Strax efter lan-

seringen fick vi önskemål från fältet om en utvecklad version av Lärroteket så att det även passar äldre elever, säger **Niklas Wahlström**, sektorsansvarig för utbildning på SFV.

Det innebär att den nya versionen av sajten – Lärroteket 2.0 – lär ut kunskaper om hjärnan, minnet och studietekniker paketerat och anpassat för äldre mottagare. Dessutom utökas innehållet med kunskaper om bland annat stress, hormoner och sömn som i hög grad kan påverka studieprestationerna.

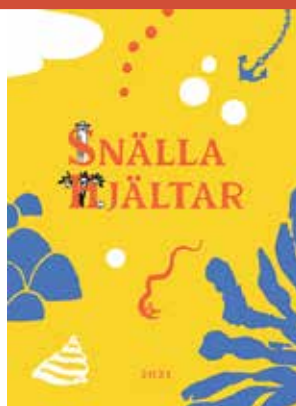
– Lika möjligheter att lära är ett av SFV:s mål inom utbildningen. Lärroteket har skapats som ett stöd för barn och unga att lära och utnyttja sin egen potential vad gäller lärandet oberoende av vilket stöd skolan eller hemmen förmår ge. Sajten tjänar också alla elever i hela Svenskfinland, det är en viktig jämlikhetsaspekt, säger Niklas.

Lärroteket 2.0 lanseras i augusti 2022.

Beställ *Snälla hjältar*-boken

■ Nu kan du kostnadsfritt beställa boken *Snälla hjältar* från SFV. Boken innehåller de tio finalisternas bidrag, reportage från de tre vinnande daghemmen samt artiklar som berör tävlingens tema. Dessutom får du 10 tips för hur man lockar barn till läsning och hur man kan arbeta med olika texter med barn.

www.sfv.fi/snallahjaltar

1884

Petrus Nordmann

■ Under första delen av **Petrus Nordmanns** långa tid som sekreterare (idag: kanslichef) och ordförande för SFV (1884–1907, 1908–17) började SFV i större omfattning stödja bildandet av nya folk- och småskolor. Detta gjordes genom föreläsningar, publikationsverksamhet och genom att stödja skolorna finansiellt. Ofta stöddes även lärarnas löner. Med SFV:s stöd hade ett småskolelärarinneseminarium grundats i Helsingfors 1897, och då folkskolornas ställning med tiden stärktes lagvägen började SFV prioritera småskolorna, för vilkas stöttande en konsulenttjänst inrättades 1913. Även fortbildning av lärare kom på programmet under denna tid, i samarbete med Helsingfors universitet. Nordmann, som stakade upp flera viktiga stigar i SFV:s verksamhet, var en flitig skriftställare som skrev läroböcker för folkskolan, biografier, samt kulturhistoriska och skönlitterära arbeten.

Han undervisade 1883–1909 i flera ämnen, bland annat historia, vid Svenska fruntimmersskolan i Helsingfors och var 1908–13 direktor för Svenska folkakademien i Helsingfors. Nordmann blev fil.dr 1888.

Studiecetralens kurser

GRUNDKURS I FÖRENINGSTEKNIK

Tidpunkt: 10.3 kl. 18-20

Plats: [Via Zoom](#)

En kurs för dig som är ny i föreningslivet eller vill repetera föreningskunskapens grunder.

FÖRENINGENS DIGITALA ARKIVERING – NU OCH FÖR FRAMTIDEN

Tidpunkter: 16.3 kl. 13-15 och 31.3 kl. 9-10.30

Plats: [Via Zoom](#)

Hur ska den egna organisationen komma i gång med systematisk och genomtänkt digital arkivering? Vilken information ska sparas, hur och varför? Detta får du svar på under utbildningen Förenings arkivering – nu och för framtiden.

PROFESSIONELL ANVÄNDNING AV LINKEDIN

Tidpunkter: 17.3 kl. 14-16 och 29.3 kl. 14-16

Plats: [Via Zoom](#)

LinkedIn är en av de snabbast växande kanalerna för företags- och organisationskommunikation. Under utbildningen får du kunskap om hur man som förbund eller förening kan bygga upp en profil som skapar ett mervärde för organisationen.

CIRKELLEDARUTBILDNING

Tidpunkt: 7.4 kl. 18-19.30

Plats: [Via Zoom](#)

Vill du eller din förening starta en studiecirkel, men vet inte riktigt vad det är eller hur du ska göra? Under cirkelledarutbildningen får du mera information om hur studiecirkel fungerar, idén bakom och hur du kan starta er egen studiecirkel i samarbete med SFV:s studiecetral.

INSPIRATIONSFÖRELÄSNING – PRESENTATIONSLYFTET

Tid och plats: 11.4 kl. 15-18 i Vasa, Academill

Tid och plats: 12.4 kl. 15-18 i Åbo, Kåren, Argentinasalen

Tid och plats: 21.4 kl. 15-18 i Helsingfors, SFV-huset G18

Mannen bakom mikrorektionerna "Grej of the Day" Micke Hermansson är på turné i Svenskfinland för att visa oss vägen mot en ännu framgångsrikare presentationsteknik och retoriska färdigheter – med glimten i ögat

KOMMUNIKATIONSSEMINARIUM

Tidpunkt: 3.5.

Mer information inom kort på sfv.fi/evenemang

IDENTIFIERING OCH ERKÄNNANDE AV KUNSKAPER I FÖRENINGSLIVET

Tidpunkt: 19.5 kl. 9-12.

Mer information inom kort på sfv.fi/evenemang.

Mer information och anmälan: sfv.fi/evenemang

Begreppsförvirring

Ord kan få en ny och annan betydelse. Som ikon. Eller klick. Så ser utvecklingen ut när språk och värld förändras. Att samma ord har flera betydelser är inget problem. Det är sällan svårt att förstå vilket slags rabatt som avses, eller om någon sår eller har fått ett sår.

Men tolkas begrepp helt olika eller används fel vittrar förutsättningarna för ett meningsutbyte sönder. Det är vad som sker när fakta kallas åsikter, eller åsikter förväntas få samma tyngd som forskningsrön i diskussioner om till exempel klimatförändringen eller vacciner. Eller huruvida jorden är rund.

Från lärarhåll uttrycks oro för att elever har svårt att förstå skillnaden mellan att analysera och spekulera, mellan rimliga tolkningar och grundlösa utsagor. Någon kan till och med kräva utrymme för falska påståenden med motiveringen att ”alla åsikter är lika mycket värda”. Att det här eskalerar har sina rötter utanför skolan. Begreppet ”alternativa fakta” myntades av en Trumprådgivare som försvarade en påvisbar lögn från Vita huset. Att förvirring och polarisering följer är inte att undra på.

I den här utvecklingen har journalistiken en nyckelroll. Bra och gedigen forskning går hand i hand med bra och gedigen journalistik, där behövs en symbios. Att rapportera angelägna forskningsrön om vår tids stora frågor på ett språk som också andra än experter förstår är ett avgörande arbete för det allmänna bästa.

Hur vetenskapen mår i våra medier dryftades på det seminarium SFV nyligen arrangerade i samarbete med Finlands svenska publicistförbund, och som man kan ta del av på SFV:s Youtubekanal. God vetenskapsjournalistik får inte vara en lyx för särskilt välbeställda mediehus. Redaktionerna behöver vassa redskap för att bevaka och förmedla forskningsrön – och journalister ges förutsättningar för den långsiktighet och sakkunskap som krävs.

Utvecklingen ger också medierna huvudbry. Ska en debatt bli intressant att lyssna på behöver olika sidor mötas. Ställs då fakta och forskningsrön mot åsikter etableras en skev bild av att också åsikterna är ett slags fakta – och att sanningen finns någonstans mellan polerna.

Tage Danielsson förklarar dilemmat med knivskarp satir:

”Du påstår att Köpenhamn ligger i Danmark, och jag påstår alltså att Köpenhamn ligger i Norge. Sanningen ligger väl som alltid någonstans mittemellan.”

Men vetenskap är inte olika åsikter, bättre eller sämre. Vetenskap är en dynamisk och självkorrigering process, där nya fakta hela tiden läggs till och förändrar eller modifierar det man visste från tidigare, i strävan efter objektiv exakthet.

På SFV betonar vi forskning och beprövad erfarenhet som grund för allt som görs. Det som avgör är vad vi vet om sektorernas behov och utmaningar, och hur de förändras. Det gör därför också SFV:s mål och kriterier, som finns presenterade på SFV:s webbsidor. Lär känna dem – och välkommen att jobba för dem. Luckan för ansökningar är öppen året om.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Studierende – ansök om stipendium

Ännu finns det tid att ansöka om stipendium från Svenska studiefonden. Sänd in din ansökan senast sista februari.

Du kan få stipendium för

- studierelaterade kostnader för heltidsstudier i Finland,
- heltidsstudier utomlands i ett ämne i vilket kandidat- eller magisterexamen inte kan avläggas i Finland, eller
- för utbytesstudier och utlandspraktik (minst två månader) som räknas tillgodo i slutexamen.

Du som ansöker om ett stipendium ska

- vara finsk medborgare eller fast bosatt i Finland,
- vara heltidsstuderande vid ett kandidat- eller magisterprogram vid en högskola eller ett universitet, och
- ha svenska som modersmål eller studiespråk.

Studiefonden prioriterar andra, tredje och fjärde årets studerande. Du kan få stipendium från Studiefonden endast en gång. Noggrannare information och ansökningsblankett finns på Studiefondens webbplats www.studiefonden.fi

Studiefondens ombudsman Katja Zevallos, katja.zevallos@kulturfonden.fi, +358 50 554 8800 (må-to kl. 9.30–13.00) svarar på frågor.

I fjol beviljades nästan 700 studerande stipendium från Studiefonden.

Svenska studiefonden är ett samarbete mellan Föreningen Konstsamfundet, Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska folkskolans vänner, och Svenska kulturfonden. ■

Nu kan du ansöka om SFV-bidrag igen

Vi har öppnat vårt nya ansökningsprogram och uppdaterat målen för SFV:s bidragsverksamhet. Sänd in din ansökan när som helst under året – vi har fri ansökningstid för våra allmänna bidrag.

SFV vill uppnå en förändring till det bättre inom den svenskspråkiga utbildningen, kulturen och fria bildningen – de områden vi enligt våra stadgar ska jobba för.

Därför arbetar vi fokuserat mot fyra mål. Målen har vi tagit fram på basen av forskning, fakta och omvärldsanalyser.

Du kan ansöka om bidrag för projekt som är i linje med SFV:s mål. Du kan läsa om dem på bidragssidan sfv.fi/bidrag.

Vi har fri ansökningstid och behandlar ansökningar sex gånger per år. Då den aktuella omgångens ansökningstid löper ut startar följande ansökningsomgång omedelbart. Du kan alltså sända in din ansökan när som helst. Vi strävar efter att ger besked inom tre månader, oftast går det fortare.

Vi tar gärna emot respons och kommentarer om det nya ansökningsprogrammet och blanketterna. Hör av dig per e-post till ansokan@sfv.fi. ■

*sfv.fi/bidrag
ansokan@sfv.fi*

Principen om ansvarsfulla placeringar styr även SFV:s investeringar

Text & Foto: Rabbe Sandelin

En förening som SFV har en förpliktelse till sina medlemmar och till sina syften att så bra som möjligt förvalta det kapital som donerats och förvärvats längs med åren. Men investeringar kan idag inte enbart göras med hög avkastning för ögonen – nu tar man även ansvarsfullhet och hållbarhet i beaktande då man placerar.

Man kan gott hävda att SFV alltid placerat ansvarsfullt. För en förening som SFV är det förstås inte lämpligt att placera i dubiösa företagsaktier, eller att syssla med rena börspekulationer.

– Dagens placeringsverklighet handlar även om instrument som inte alltid är så lätta att överblicka, till exempel aktiefonder med varierande innehåll, berättar **Magdalena Lönnroth**, som sitter i SFV:s kapitalförvaltningsråd, och jobbar med ansvarsfulla placeringar på Kyrkans pensionsfond.

Enligt Lönnroth handlar ansvarsfull placering om att ta in etik och hållbarhet som viktiga aspekter då man väljer placeringsobjekt.

– Förutom att man strävar till att säker-

ställa en bra avkastning, kontrollerar man alltså också placeringsriskerna, genom att ta med de så kallade ESG-aspekterna.

Förkortningen ESG (Environmental, Social and Governance) var på tapeten förra hösten då Europeiska unionen började debattera kriterierna för vad som klimatmässigt kan karakteriseras som hållbart, så kallad Green Taxonomy. Det finns ju inte alltid konsensus kring hur man till exempel ska beräkna kolavtrycket gällande för Finland viktiga frågor, som skogsbruket, eller för lantbruket i våra nordliga förhållanden. Då paketet blir klart förväntas EU:s nya kriterier och anknytande lagstiftning stöda ansvarsfull placeringsverksamhet.

– Kort och gott handlar ESG om att granska alla placeringar med utgångs-

punkt i miljö, socialt ansvar och god förvaltningssed, och på så sätt bygga en bättre insikt i hur ett bolag och dess verksamhet styrs på ett hållbart sätt.

SFV FICK GODKÄNT. Nordea Private Banking gjorde på SFV:s uppdrag hösten 2021 en placeringsanalys där även ESG fanns med som en komponent. Analysens ESG-del baserade sig på ESG-kriterier från tre oberoende parter som hör till de ledande leverantörerna av ESG-data.

SFV fick klart godkänt i den ESG-analys som hösten 2021 gjordes gällande SFV:s placeringar, berättar Magdalena Lönnroth, medlem i SFV:s kapitalförvaltningsråd.

”

Kort och gott handlar ESG om att granska alla placeringar med utgångspunkt i miljö, socialt ansvar och god förvaltnings sed.

– SFV fick klart godkänt, berättar Magdalena Lönnroth. Vår rating är AA (AAA är bäst, CCC sämst), vilket placerar oss tio procent högre än jämförelseindexet. Det betyder att SFV:s placeringsportfölj har en klar övervikt i bolag med ratingen AAA. Placeringarna i bolag med lägre rating är mycket få.

SFV gör inte heller direkta placeringar i bolag vars huvudsakliga verksamhet utgörs av tillverkning eller försäljning av vapen eller annat krigsmaterial, vuxenunderhållning, hasardspel, alkohol eller

tobaksprodukter, vilket syns tydligt i resultaten jämfört med jämförelseindexet.

– I placeringsanalysen ingick också en separat klimatanalys. Placeringsportföljens koldioxidavtryck är i linje med jämförelseindexet, och det är värt att notera att hälften av portföljens utsläpp kommer från aktieinnehaven i UPM och Fortum. Båda bolagen är ändå aktiva i klimatfrågor och deras koldioxidavtryck ligger i linje med klimatavtalet från Paris. ■

Final

10.3 kl 17
start.sfv.fi

Sex starka lag i

SFV START!-FINALEN

Text *Rabbe Sandelin*

SFV:s utmaningstävling *SFV-start!* efterlyser sociala innovationer och mångsidiga lösningar för att hjälpa barn och unga att utvecklas och nå sin fulla potential – oavsett bakgrund. Idén med tävlingen är att på ett nytt sätt vaska fram de bästa idéerna som tacklar ojämlikhet, och som bidrar till allas lika möjlighet att lära sig och inhämta de kunskaper hen önskar.

Lösningarna kan handla om – men är inte begränsade till – nya tjänster, tekniska lösningar och applikationer, satsningar i instanser och organisationer, modeller för skolor och nya former av samarbeten mellan aktörer.

Sammanlagt tolv lag antogs i juni 2021 till tävlingen, med påföljande möten, träffar och verkstäder under höstens accelerationsfas. Då fick lagen tips och råd för att utveckla och finslipa sina förslag av mentorer och utbildare.

I början av december var det dags för semifinal, varifrån sex lag gick vidare till

finalfasen. De är dessa sex lag som den 10 mars skall presentera sina slutliga förslag för tävlingsjuryn (se följande uppslag).

Juryordförande **Liliane Kjellman** är till vardags direktör för svenskspråkig fostran och undervisning vid Åbo stad. Hon berättar att juryn valde de sex lagen utgående från tävlingens regler och kriterier.

– Det viktigaste var förstas att förslaget specifikt riktade sig till den målgrupp som nämns i *SFV Start!*-uppdraget. Det vill säga unga som kanske fått en svår start i livet, och därför inte når sin fulla potential att bli det de egentligen vill, längs sin lärandestig. Tanken är också att alla förslag skall kunna skalas upp utan stora, kontinuerliga ekonomiska satsningar. Det får inte bli fråga om ett enskilt projekt som tar slut efter en tid.

Kjellman säger att det fanns en glädjande stor diversitet bland förslagen.

– Teamen har tagit fram både digitala lösningar, och sådana som mer riktar in sig på emotionella eller personligen stärkande saker.

Det tredje kriteriet i juryns urvalsprocess gällde om förslagen på riktigt var innovativa.

– En del förslag som ratades i semifinalen var redan så gott som färdiga, och de behöver inte egentligen utmaningstävlingens tilläggsfinansiering för att bli verklighet. Andra tangerade för mycket sådana etablerade lösningar som redan finns ute på fältet.

Överlag säger Kjellman att juryarbetet var mycket intressant, även om det inte var lätt.

– Det finns tydligt ett stort intresse och en stor vilja att skapa konkreta och fina lösningar för de unga. Alla förslagen vi tog ställning till är värda synlighet.

Efter finalen diskuterar och väger utmaningstävlingens jury utan stress, och offentliggör vinnaren den 22 mars. Vinnaren erhåller 100 000 euro för att skala upp och förverkliga sitt förslag. Man kan följa med *SFV Start!* både på sociala medier och på projektets webbsida start.sfv.fi, där utmaningstävlingen presenteras i detalj. →

Bland tävlingsförslagen finns en glädjande stor diversitet, berättar juryordförande Liliane Kjellman, till vardags direktör för svenskspråkig fostran och undervisning vid Åbo stad.

SFV **Start!**

INNOVATIONS *for an* EQUAL FUTURE

Från Västnyländska kultursamfundet: Pamela Andersson, Emi Ingo, Pia Johansson, Nathalie Sallegren, Annette Ström. **Från Föreningen Luckan:** Elin Sundell och **från VReal Ab** Johannes Söderström.

123 Start Exploring

Tävlingens förslag erbjuder elever och lärare fördjupade digitala konstverkstäder med utgångspunkt i det lokala kulturarvet. Till en början handlar det om att producera nio virtuella turer med tillhörande kreativa verkstäder. I fortsättningen är de kanske 90 och sedan 900.

Varför ska just ert lag vinna, Pamela Andersson?

För att vi är uppfinningsrika, flexibla och serviceinriktade. Vårt team har helhjärtat investerat i denna process, och vi är värda vinsten. Ju mera man ger, desto mer kan man få i retur.

Vilka är era största utmaningar inför finalen?

Våra utmaningar handlar dels om att höra användarens synvinkel: vilket är stödet som läraren behöver av oss som barnkulturcenter, så att vi tillsammans kan nå eleverna och erbjuda dem jämlik tillgång till sitt värdefulla kulturarv och sin glädjefyllda skaparförmåga. Vi vill genuint vara en resurs, integrerad i skolvärlden, inte en belastning. Ett nytt ekonomiskt tänkande är också något vi behöver utveckla som ideell förening. Hur kan vi stå på många ekonomiska ben, inkludera ett affärstänk, och samtidigt hålla sikten på våra ideella värderingar?

På vilket sätt har ert förslag utvecklats sedan starten?

Vi har träffat konsulterna vid tankesmedjan Demos Helsinki som SFV anlitat. Demos har satt upp tydliga mål och så har vi jobbat vidare. Det har varit strukturerat och känts värdefullt. Vi har funderat på hur vi kan vara och verka både idéellt och kommersiellt. Vi behöver ha bra, subventionerade priser för lågstadierna men samtidigt skapa ekonomiska förutsättningar för att kunna fortsätta på lång sikt.

Från Helsingfors universitet: Pirjo Aunio, Anu Laine, Terhi Vessonen. **Från Aalto-universitetet:** Hannu Hyypä, Juha Hyypä, Marika Ahlvaio. **Från Åbo Akademi, Vasa:** Heidi Hellstrand

Framtidens problemlösare!

Laget arbetar med 3D-inlärningsmiljöer där elever i årskurserna 4-6 – framtidens problemlösare – kan utveckla och stärka sina färdigheter i att lösa vardagsnära matematiska problem.

Varför ska just ert lag vinna, Pirjo Aunio?

Vår idé tillför ett nytt, unikt och innovativt sätt att stärka alla barn och ungas beredskap att möta utmaningar i framtidens samhälle. Genom att satsa på att stärka alla barn och ungas matematiska problemlösningsfärdigheter tacklar vi ojämlikheten som finns i möjligheterna att lära sig och ger alla barn och unga en likvärdig chans att utveckla färdigheter som behövs i det moderna samhället. Detta medför förbättrade inlärningsresultat, minskad utslagning och ett större intresse för naturvetenskap och matematik. Vårt team har mångsidigt tvärvetenskapligt kunnande och arbetar på både finska och svenska. Forskningsprojektet kopplar samman toppforskare i specialpedagogik, matematikens didaktik och teknik.

Vilka är era största utmaningar inför finalen?

Vår största utmaning under accelerationsfasen var att beskriva och visa på hur omfattande, unik och innovativ vår idé är. Vi hade även utmaningar med att få en demo-version av prototypen tillgänglig för alla.

På vilket sätt har ert förslag utvecklats sedan starten?

Vår idé har utvecklats genom att vi tydligare förenat expertisen inom teamet för att skapa den bästa möjliga idén. Vi har ökat interaktionen, testat flera olika alternativ samt funderat på alternativ för kommersialisering och affärsmodeller.

Från Stiftelsen Benschow: Maj Estlander, Emelie Hindsberg-Lipponen.
Från Digitala samtal: Mattias Hallström och Peter Matsson.

Min stig i skolan

Tävlingslagets lösning är en metod för hur man kan förankra samverkan i skolan, möjliggöra tidig upptäckt och erbjuda stöd till utsatta barn i familjer med missbruk eller psykisk ohälsa. Det flerdimensionella arbetet skall främja alla barns jämlika förutsättningar för inlärning och utveckling.

Varför ska just ert lag vinna, Maj Estlander?

Då tävlingen utlystes kände vi omedelbart att syftet träffade oss och vår målgrupp direkt. Det uttryckliga syftet med vår psykoedukativa metod är att trygga att de skolelever som idag har svårt att orka med skolan på grund av problem av att någon hemma missbrukar, skall få förståelse för sin situation, rätt stöd och därmed jämlika förutsättningar till skolframgångar och en framtid. Syftet är att bryta generationsöverskridanden socioekonomisk utsatthet.

Vilka är era största utmaningar inför finalen?

För oss har den största utmaningen varit att förmedla hur mycket vuxnas risk- och missbruk av rusmedel påverkar hela familjen, och i all synnerhet barnen. Vi har utbredd forskning såväl internationellt som här i Finland att de här barnen är i hög risk att utveckla eget illamående och missbruk, och att vi på det sättet upprätthåller generationsöverskridande marginalisering. Utmaningen är därför att under en fem minuters pitch väcka förståelse för hur utbredd problematiken är, och belysa hur lite som görs idag. Och att vår tredelade lösning har tre egna upplägg.

På vilket sätt har ert förslag utvecklats sedan starten?

Själva grundidén i konceptet har inte förändrats så mycket men vi kan nog se att vi lyckats paketera det hela i ett tydligare format, vilket också inneburit en klarare syn på helheten för oss själva. De olika deadlines som vi haft har drivit oss framåt på ett bra sätt och försnabbat den process genom vilken vi fått ut information till skolor om vad vår idé handlar om. Testandet av konceptet har lärt oss mycket, och ytterligare bidragit till att skärpa konturerna.

Från Datero rf: Sonja Haga-Erickson, Susanne Öst. **Från Vasa universitet:** Juho-Pekka Mäkipää, Christer Blomqvist. **Från Kukunori:** Markus Raivio.

Läs och skriv med de digitala verktygen i din ficka

Laget arbetar för en lösning där familjerna och skolan i ett tidigt skede lär sig känna igen ärftliga läs- och skrivsvårigheter för att med låg tröskel ta i bruk de digitala kompensatoriska verktyg som hjälper eleven i kunskapsinhämtning.

Varför ska just ert lag vinna, Sonja Haga-Erickson?

Läs- och skrivsvårigheter är medfödda, oberoende av intelligens och berör i någon mån upp till tjugo procent av befolkningen. Då förmedling av kunskap i allt högre utsträckning bygger på skriftspråk blir alltså upp till en femtedel av alla barn och ungdomar satta i en ojämlik inlärningssituation. Med vårt projekt, vår portal kan vi nå ut till både elever, deras vårdnadshavare och yrkespersonal. Vår idé täcker således hela spektret från tidig intervention via yrkespersonal och vårdnadshavare till tonåringar och unga vuxna med läs- och skrivsvårigheter.

Vilka är era största utmaningar inför finalen?

Tiden! Vi vill i vårt led ha med en kändis med läs- och skrivsvårigheter. Någon som med sitt exempel kan minska på stigmatiseringen genom att öppet berätta om sin situation; utmaningar, styrkor och lösningar. Tanken är att värva med någon under projektperioden, men kanske vi hittar någon redan till finalen.

På vilket sätt har ert förslag utvecklats sedan starten?

Eftersom vår idé om en pedagogisk plattform för information gällande läs- och skrivsvårigheter var helt i sin linda vid starten, har det skett en stor utveckling. Utgående från den feedback som vi fick vid första pitchen har vi konkretiserat vårt bidrag på många olika plan: innehållsmässigt, utseendemässigt och med tanke på hur projektet kan fortsätta efter projektperioden, samt också gällande de ekonomiska ramarna. Utöver det konkreta pedagogiska stödet har den sociala innovationens del avancerat.

Från Helsingfors universitet: Mirjam Kalland, Erika Löfström, Jan-Erik Mansikka, och Lina Lindström.

Framtidshopp

Tävlingslaget vill för småbarnspedagogiken, förskolan och lågstadiet skapa en ny sorts delaktighetspedagogik baserad på transformativt hopp. Systemet betonar betydelsen av att stöda barns och lärares reflektiva dialoger och känsla av hoppfullhet inför framtiden.

Varför ska just ert lag vinna, Mirjam Kalland?

Vi vill vinna för att kunna förverkliga vår idé. Barn har hopp och drömmar som de vill förverkliga. Vårt förslag handlar om verkligt ny pedagogik, som bygger på djup och lång erfarenhet av att arbeta med barn och unga, och med en stark teoretisk förankring. Vår plan kan också fortsätta att utvecklas och förverkligas efter att den första finansieringen tagit slut. Den går att skala upp, och går att göra på flera olika språk. Vi tänker att detta på ett fundamentalt sätt kan påverka barns och ungas framtid, och bidra till att bli en vändpunkt för många barn och unga som förlorat sin tro på att de kan förverkliga sina drömmar.

Vilka är era största utmaningar inför finalen?

Tidsbrist är definitivt den största utmaningen, det vill säga för lagmedlemmarna att sköta sina egentliga uppgifter kring undervisning och forskning, och samtidigt utveckla den här modellen. Men vi har ett jättefint samarbete inom vår grupp. Vi tror starkt på att den pedagogik vi utvecklar är mycket viktig i dessa tider, och respon- sen från fältet har varit starkt positiv.

På vilket sätt har ert förslag utvecklats sedan starten?

Våra studenter som studerar till att bli lärare inom småbarnspedagogik har prövat på att föra diskussioner enligt den nya pedagogiken i Framtidshopp. Vi lärde oss mycket av de här experimenten, och fortsätter nu att utveckla modellen i samarbete med studenterna och lärarna på fältet. Vi konkretiserar de teman som tas upp, och kategoriserar dem från lättare uppvärmningsdiskussioner till diskussioner som stöder och uppmuntrar barnen att känna förtrostan inför framtiden.

Bo-Håkan Söderholm, Muvon rf, Pamela Pihl, skolgångshandledare. Mia Heinonen, läromedelsförfattare.

Läxrum

Med Läxrum vill tävlingslaget kunna erbjuda personlig och nätbaserad läxhjälp och studieteknik i samarbete med kommunens socialtjänst, riktat till familjer i behov av stöd med skolarbetet.

Varför ska just ert lag vinna, Bo-Håkan Söderholm?

Vi tror att vi vinner eftersom vår idé först och främst svarar på utmaningens syfte. Vår idé går ut på att på ett nytt sätt sammanföra två sektorer – utbildningen och socialen. Med andra ord att närma sig problematiken genom att skapa konkreta möjligheter för att bygga upp samarbete över sektorsgränserna. Vi är övertygade om att vår idé kommer att hjälpa många barn och deras familjer med skolgången, och jämna ut de skillnader i bakgrunds- förhållanden som kan påverka möjligheterna att utvecklas och nå full potential.

Vilka är era största utmaningar inför finalen?

Den största utmaningen för oss har kanske inte varit att utveckla och slipa själva idén, utan att under de rejält tidsbegränsade presentationerna – pitcharna – hinna presentera hela innehållet och utvecklingspotentialen gällande vårt koncept.

På vilket sätt har ert förslag utvecklats sedan starten?

Tävlingens upplägg och struktur med olika verkstäder, mentorer och med direkt respons på våra presentationer har gjort att vår idé längs med vägen blivit klarare, tydligare och mer preciserad.

Rädslan är en dålig lots

Hufvudstadsbladets chefredaktör Erja Yläjärvi skrev nyligen en krönika som drabbade mig ovanligt starkt (HBL 14.1.2022). Den handlade om rädsla och hur rädslan kan ruinera inte bara vårt eget liv utan hela samhället. Hon gör det genom att öppet blotta de rädslor som länge styrde hennes eget liv, sedan hon fick beskedet om sin yngre brors plötsliga bortgång, medan hon var ute på reporterjobb i Mellanöstern. En ångest som för lång tid lamslog henne.

Det är många som i dag känner sig lamslagna. Pandemin har tvingat ner oss alla i hålorna, och lockat fram många av våra sämsta sidor, som att ständigt misstänka och vara rädda för varandra. Ett sannskyldigt gift för den trygghet och tillit som håller samman våra gemenskaper, och vars konsekvenser vi knappast ännu fattat vidden av. Lägg därtill klimathotet, denna kvävande filt över alltihopa, främst om man är ung och ännu har ett liv att leva. Och till allt detta nu också det mest ångestskapande av allt: det tilltagande och konkreta krigshotet, i vår egen världsdel. Man tappar sugen med mindre.

Erja Yläjärvi skriver om den ångest som plågat henne själv, också som ung vuxen. Hon har kommit över den, men är nu i stället rädd för att så många i dag är rädda. Vad gör rädslan med oss människor, och vad gör det med samhället? Låt mig tillfoga några egna erfarenheter, för även jag har varit rädd. Mycket rädd.

Mitt intresse för både samhälle och natur vaknade mycket tidigt, och jag engagerade mig aktivt redan under skoltiden. Weltschmerz, konstaterade en äldre och mer luttrad generation. Det som inte syntes utåt var att jag också var skraj mest hela tiden, stundom bortom panikens gräns. Och det antingen för krig eller miljökatastrofer, turvis. Men kriget var nog den värre maran. Under skoltiden var jag periodvis helt lamslagen, och det fortsatte länge under studietiden. Då det var som värst under studieåren i Åbo på 70-talet vågade jag under ett helt år inte läsa några tidningar eller följa med nyheter i tv eller radio, så starkt var obehaget. Och det parallellt med att jag var aktiv inom studentpolitiken, och en väldigt engagerad samhällsvetare. Jag kan nu efteråt inte begripa hur jag klarade av konststycket, både att kamouflera att jag var så skräckslagen, och att jag helt konkret lyckades ducka under ett helt år. Men som alla fobiker vet blir man ofattbart skicklig på att undvika allt som triggar obehaget.

Också jag har med åren lärt mig hantera rädslorna, och ge dem rätta proportioner. Det gäller ju att inte heller förtränga dem – många rädslor har reella och förnuftiga orsaker! Men de får inte ges möjlighet att ta över. Vi har all orsak att oroa oss över hur starkt rädslorna i dag dominerar människors liv, framför allt bland unga. Om jag blev paralyserad av 60- och 70-talets hotbilder är det sjufalt värre för dagens unga, som dessutom plågas av en pandemi, och alla de nya pandemier som ännu ska komma. För att inte tala om hur alla skräckvisioner via nya medier konstant sköljer över ungdomarna – osorterat, uppförstorat och förvridet.

Att oroande många ungdomar i dag mår illa vet vi. Men jag är rädd att alla de rädslor som nu skenar fritt skapar djupare sår än så. Och att ären ännu länge kommer att göra sig påminda.

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST,
MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDS-
SVENSKHET OCH KULTUR SOM
SPECIALITET.

”

*Vad gör rädslan
med oss människor,
och vad gör det
med samhället?*

Inom utbildningen i Voimauttavan valokuvan mentetelmä, fritt översatt till "Självstärkande fotografering", ska deltagarna gå tillbaka till gamla bilder som betyder mycket för en, något som Carola Bäckström kan rekommendera att göra för att få svar och ledtrådar om sig själv, sin bakgrund och personlighetsdrag. – Att gräva bland gamla foton är förvånansvärt berikande när man är vuxen, där finns händelser, ställen och människor som har varit en del av ens utveckling. Carola Bäckström har valt att i sina egna porträtt lyfta fram teman som kvinnlighet, åldrande, trötthet och äventyrlighet.

Självstärkande FOTOGRAFERING

– En övning i att öka självkänndomen

Text & Foto: Karin Lindroos

Med hjälp av metoden Självstärkande fotografering, fritt översatt från Voimauttavan valokuvan menetelmä, uppmuntras en grupp femteklassare i Sjundeå svenska skola att se på sig själva med godkännande ögon, och i förlängningen även rikta den blicken mot andra. Klassläraren Carola Bäckström har sett hur metoden stärker eleverna i att våga vara sig själva i klassen.

”Min favoritplats hemma: En av mina favoritplatser hemma är min egen säng. Jag gillar att sova och chilla och det är skönt i min säng för jag har tre mjuka dynor”. FOTO: EMIL JAUHIAINEN

Klassläraren **Carola Bäckström** bläddrar i fotomappar fyllda av personliga porträtt av eleverna och peppande kommentarer av klasskamraterna på färggranna Post-it-lappar. ”Du ser glad ut.” ”Djurvänner är dom bästa människor.” ”Ser mysigt ut.”

Det pågående porträttprojektet i klassen utgår från terapimetoden *Självstärkande fotografering* (fritt översatt från *Voimauttavan valokuvan menetelmä*, reds. anm.), inom vilken man genom porträttfotografering i par och påföljande positiv feedback jobbar med att öka självkännetheten. Precis som exempelvis *KiVa Skola* och *Friends*-programmet är metoder för att jobba med må bra-teman i skolan, är *Själv-*

stärkande fotografering en metod för att jobba med trivseln i klassen.

– Både barn och vuxna är jättekritiska mot sig själva. Det är så viktigt att kunna godkänna sig själv och alla sina sidor, och börja tycka om sig själv lite mera hela tiden. Då man godkänner sig själv är det också lättare att umgås med andra och godkänna andra, förklarar Bäckström, som under ett års tid jobbat med metoden i klassen.

FOTOPROJEKT BLEV TERAPIMETOD. Metoden kom till på ett barnhem för flickor för drygt 20 år sedan. Fotografen, social- och konstpedagogen **Miina Savolainen** arbetade på barnhemmet och inledde ett fotoprojekt tillsammans med flickorna på barnhemmet.

– Flickorna avskydde bilderna till en

början, inga foton dög. Men de började göra långa fotoutfärder, där de själva fick bestämma var och hur de blev fotograferade. Så småningom började de se sig själva med snällare ögon. Det utvecklades till terapimetoden *Voimauttavan valokuvan menetelmä*, berättar Bäckström, som utbildat sig till ledare inom metoden.

Savolainens projekt blev även utställningen *Maaikman ihanin tyttö*, som turnerade världen över under många år.

I dag kan personer som jobbar exempelvis inom skolvärlden eller den sociala sektorn gå olika kurshelheter för att kunna använda metoden inom sitt arbete, eller för att lära ut metoden till andra. Metoden kan anpassas till målgruppen, och passar såväl lågstadielklasser som exempelvis kollegiet på en arbetsplats.

”Min favorit plats hemma är köket för jag älskar att laga mat. Min favorit rätt att laga är korvsås och till frukost tycker jag om att laga ägg till hela familjen. Det bästa med att laga mat är att äta det till sist”. FOTO: FRIDALAVIK.

– *Självstärkande fotografering* är ett ganska lätt sätt att arbeta med självkännedom i skolklassen. Eleverna har alla telefoner och fotar ganska mycket, så metoden knyter väl an till deras verklighet, säger Bäckström.

Självstärkande fotografering är ämnesövergripande, och faller inom ramen för omgivningslära, modersmål och bildkonst. Då det viktiga är bildens stämning och innehåll, framom bildkvalitet, går det bra att fota med telefonkamera eller skolornas surfplattor.

PORTRÄTTEN RASERAR FÖRDOMAR.

Då projektet började gav Bäckström sin klass ett tema och ett par. Paret var någon de inte vanligen umgås med. Eleven fick själv bestämma hur hen ville bli fotograferad, var och hurdan

Eleverna har alla telefoner och fotar ganska mycket, så metoden knyter väl an till deras verklighet.

stämning bilden skulle förmedla. Partnerns uppgift var att fotografera, agera hjälpare ögon och ge positiv feedback.

Slutligen fick hela klassen ta del av bilderna och ge positiv respons.

– Metoden raderar fördomar man har om varandra. När man jobbar med en partner man inte känner så väl visar det sig ofta att personen inte alls var sådan som man kanske hade tänkt. När man slutligen diskuterar porträtten i gruppen breddas också bilden av klasskamraterna, som man kanske haft förutfattade meningar om.

En av uppgifterna för eleverna i Bäckströms klass var att fotograferas på platser i hemmet där de trivs, familjemedlemmar fick ställa upp som fotografer. **Emil Jauhainen** tyckte uppgiften var lätt, han trivs bra i sin säng, i köket och vid datorn. Det utmanande var att visa bilderna för klassen.

– Jag tyckte bilden var lite fjantig först. Men jag är nöjd och jag fick bra kommentarer. När man blir vuxen och tittar på bilderna kanske man har minnen av att det var jättekul, och visar dem för sina barn.

Carola Bäckström bläddrar i elevernas projektmappar i klassrummet i Sjundeå svenska skola. Bäckström har utbildat sig inom terapimetoden Voimauttavan valokuvan mentetelmä, fritt översatt till "Självstärkande fotografering," och har sett hur metoden hjälper eleverna att godkänna sig själva, och i förlängningen andra.

Eleven **Frida Lavik** valde att fota sig själv då hon lagar mat. Hon tyckte precis som Emil att det var lite pinsamt när hela klassen skulle se på fotot.

– Det tog länge att komma på vad jag skulle laga för mat och exakt vad jag skulle göra på bilden, men jag är jättenöjd med resultatet.

– Det var väldigt betydelsefullt för eleverna att få feedback och fotohäftet är viktigt för dem, berättar Bäckström om det kompendium med porträtten och kommentarerna eleverna har skapat. Häftet kommer att fyllas på med foton och positiv feedback fram till att de går ut sexan.

ÖKAD SAMMANHÅLLNING. Bäckström har märkt att metoden är särskilt betydelsefull i samband med att barnen står inför språnget till att börja högstadiet och bli tonåringar.

– Dagens barn är jättemedvetna om hur man borde vara och har en föreställning om att alla borde vara lika. Inför högstadiet är det en stor press på utseendet, man ska vara så lika alla andra som möjligt. Då kan metoden vara stärkande.

Målet med metoden är att individen ska få ökad självkännet. Men meto-

den ökar också sammanhållningen i gruppen och godkännandet av alla sorters människor, har Bäckström märkt.

– Ofta har vi människor en jargong, men den bryts när man jobbar med självporträtt och ska förmedla det som är viktigt för just mig i bilden. Många elever har blivit modigare och vågar visa sina privata sidor mera. ■

Med hjälp av Vännerna

SJÄLVSTÄRKANDE FOTOGRAFERING

Fokusområde: En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande.

Beviljat ändamål: Metod för fotografering i par med mål att kunna se på sig själv med positiva, snälla och bejakande ögon.

Bidragmottagare: Carola Bäckström

Beviljat belopp: 475 euro

Tidsperiod: 3–12/21

Förväntat resultat: Stärkt självkänsla och ökad acceptans av sig själv och andra bland barn och unga.

Vi svenskar är inte ointressanta

För drygt ett år sedan dök det upp ett meddelande i min inkorg. Det innehöll en förfrågan om jag skulle vara villig att ställa upp i urvalsjuryn för Runebergspriiset. Mina två andra kolleger i juryn var finskspråkiga och inledningsvis kände jag lite oro för hur den finlandssvenska litteraturen skulle komma att behandlas. En stor del av den litterära helhet på närmare trehundra böcker vi tagit ställning till omfattar ändå böcker som är skrivna på finska. Men ingen av mina farhågor besannades. Ingen.

I vårt juryarbete har litteraturen fått stå i centrum, inte armbågar, språkpolitik eller språktillhörighet. Och i den mån språket diskuterats, har det varit utifrån en förundran över hur ett språk som inte är det egna, kan inrymma så många nya nyanser och upptäckter.

För mig personligen har det varit glädjande att se hur kvalitativ den finlandssvenska litteraturen är, hur stort intresse den väcker, och hur väl den står sig sida vid sida med landets övriga litteratur.

Att göra en djupdykning i den finskspråkiga litteraturen har samtidigt gett mig en större förankring i det finska Finland, och som bonus ett lite större land jag kan kalla mitt.

Alla ni som funderar på hur man effektivt ska kunna överbrygga språkgränser och verka för positiva attityder mellan olika språk- och minoritetsgrupper gör gott i att inte glömma litteraturen. Översätt flera böcker! Om det är något som det här året lärt oss jurymedlemmar så är det just det här.

Det visade sig snart att den här juryupplevelsen inte var en isolerad händelse. I egenskap av redaktör för den tvåspråkiga nätbaserade kritikerforumet *Kiiltomato-Lysmasken* har jag haft en exakt likadan upplevelse. Innan jag tillträdde blev jag på förhand smått varnad för att jag kommer att stöta på problem. Den finskspråkiga *Kiiltomato* kommer att vilja marginalisera den betydligt mindre *Lysmasken*. Efter drygt ett år på den posten kan jag säga att det snarare gått tvärtom.

När den finskspråkiga redaktören Ville Hämäläinen och jag nyligen drog upp ramarna för 2022 tillsammans med ledningen, så blev en av årets viktigaste målsättningar att synliggöra den andra språkgruppens litteratur och göra allt vi kan för att bygga broar. Varför? För att intresset för finlandssvensk litteratur helt enkelt konstaterades vara stor bland våra finskspråkiga läsare och det goda samarbetet mellan redaktionerna gagnar målsättningen.

Det faktum att jag som är uppvuxen i enspråkigt svenska miljöer ännu i denna dag inte kan tala finska särskilt bra, verkar i de här två sammanhangen har förvandlats till en styrka. Under våra många möten har vi praktiserat någon form av blandspråk, och det har blivit tydligt för oss alla att det inte är språket i sig som är förutsättningen för en lyckad kommunikation. Förståelse för varandra handlar om helt andra saker. Och det att min finska är knagglig har mycket effektivt sänkt tröskeln för mina finskspråkiga kolleger att också våga börja tala svenska med mig.

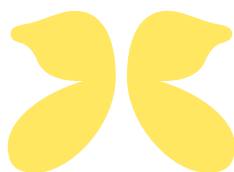
Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG JOBBAR INOM YRKES-
UTBILDNINGEN, ÄR JOURNALIST OCH HAR
ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

”

Det har blivit tydligt för oss alla att det inte är språket i sig som är förutsättningen för en lyckad kommunikation.

Text: *Annette Jansson*

Skolnätverket

HARU

lanseras 8.3 – välkommen!

Att ställa om istället för att ställa in har blivit en del av vardagen för de flesta av oss. Det positiva är att vi har blivit både flexiblare och mer kreativa. Educamässan inhålls och därför lanserar vi skolnätverket Haru digitalt den 8 mars kl. 18.

Välkommen på ett interaktivt möte där du får se filminslag med bland annat **Sophia Jansson** och **Roleff Kråkström**, höra mer om Haru och vad skolnätverket erbjuder skolorna. Du har också möjlighet att ställa frågor. Ingen anmälan behövs och länken kommer att finnas på Harus egen webbplats www.haruskolor.fi, och på SFV:s webbplats www.sfv.fi samma morgon. Prenumererar du på vårt nyhetsbrev får du länken automatiskt till din e-post.

Vi riktar oss främst till rektorer och lärare som jobbar med årskurserna 1–6, men alla som är intresserade av att höra mer om skolnätverket Haru är välkomna att delta.

Utöver lanseringen ordnar vi öppet hus i Åbo 30.3, Helsingfors 5.4 och i Vasa 13.4. Då finns det möjligheter att träffas, ställa frågor och bekanta sig med Harus pedagogiska material. Vi kommer gärna till skolorna eller träffas digitalt och berättar mer om nätverket under till exempel ett lärarmöte. Det finns också möjlighet att ta del av vad som är på gång i Haru genom att prenumerera på vårt nyhetsbrev.

Det är utmanande tider för skolorna och vi kan läsa om skoltrötthet och utmattning bland både elever och lärare. Haru vill möta dessa känslor i en lyhörd dialog. Vi vill underlätta deras arbete med färdiga pedagogiska material och koncept och stöda dem i den vardag som just nu i dessa tider blivit extra betungande. Tillsammans kan vi åstadkomma mer, uppmuntra varandra och dela med oss av erfarenheter och glädjeämnen! ■

Nytt skolnätverk: Haru

Webbplats: www.haruskolor.fi

Koordinator: Annette Jansson

Finansiärer: SFV och Moomin Characters.
Nätverket administreras av SFV.

Samarbetspartner: ideella organisationer med motsvarande värderingar och målsättningar

Fokusområden: värdegrund, samverkan, socioemotionella färdigheter, läsning och delakultur.

Målgrupp: elever, lärare och ledare i grundskolan årskurs 1–6

Lansering: Den 8 mars kl. 18. Du hittar länken samma dag på skolnätverkets webbplats.

Vad erbjuder Haru?

Skolornas välkomstpaket: Skolorna får ett paket med bland annat litteratur, styrkekort och tryckt pedagogiskt material.

Materialpaket: Materialet består av texter av Tove Jansson och pedagogiskt material som bygger på kreativa och funktionella arbetsmetoder med utgångspunkt i läsning och de mångsidiga kompetenserna.

Årsklocka – Haru läsåret runt: Vi presenterar material och idéer som våra samarbetspartner producerat för bland annat flaggdagar, helger och samlingar.

Workshopar med elever: Vi erbjuder besök i klass och jobbar med eleverna kring Harus pedagogiska material.

Inspelade lektioner: I vår materialbank samlar och skapar vi själva inspelat lektionsmaterial kring läsning, språkstimulans och emotioner.

Workshopar för lärare och ledning: De besök vi erbjuder skolornas personal har teman som värdegrund, känslor, läsförståelsearbete och socioemotionella färdigheter.

Medarbetarsamtal för lärare: Lärarna har möjlighet att delta i veckovisa onlineträffar för att utbyta tankar kring skolvardagen.

Pedagogisk bokcirkel: Den bokälskande läraren kan delta i månatliga träffar på nätet för att diskutera gemensamt vald pedagogisk litteratur.

Studiecirkel för skolans ledning: Vi erbjuder skolledarna träffar på nätet under vilka vi för temadiskussioner och diskuterar litteratur utgående från deltagarnas önskemål och behov.

Seminarier och pedagogiska kaféer: Vi stöder skolans utvecklingsarbete och personalens kompetensutveckling genom olika typer av pedagogiska träffar.

Evenemang och tävlingar: Med evenemang och tävlingar vill vi uppmuntra till gemensamma aktiviteter.

Nyhetsbrev: I månadsbrevet berättar vi vad som är på gång i skolvärlden, best practices från Haruskolorna och tips om fortbildningar och läsvärd pedagogisk litteratur.

Pedersöreskolor satsar på läsförståelse

Text & Foto Sonja Finholm

Läsförståelsen bland barn och unga blir allt sämre. I Pedersöre vill man vända trenden genom att erbjuda lärarna nya verktyg och prata mera om läsning.

Diskussionerna i lärarrummet i Sursik skola i Pedersöre har under många år handlat om den allt sämre läsförståelsen bland eleverna. Svåra ord i matematik- eller samhällsboken gör att eleverna inte kan ta till sig ämnet. Ibland är det helt vanliga ord som bostad eller beräkna som sätter käppar i hjulen. Vårterminen 2018 beslöt studiehandledaren Peter Kotkamaa att undersöka om det finns någon grund för oron.

– Vi kände på oss hur det låg till, men det var ändå ganska chockerande att se resultatet svart på vitt, säger modersmåls- lärare Ann-Christine Enqvist.

Varje höst gör speciallärarna ett test bland de nya sjuorna. Nu när man tittade närmare på resultaten visade det sig att eleverna i dag får betydligt sämre resultat i läsförståelse delen jämfört med för tio, femton år sedan. Dessutom gjordes ett nytt test med åttondeklassisterna ett år senare som visade att deras läsförståelse inte alls förbättrats sedan sjuan. Tvärtom. Detta trots att flera av kommunens skolor under de senaste åren satsat på olika läsprojekt.

Något behövde göras och biträdande rektor Carola Sjöblom säger att man

redan från början valde att involvera hela den grundläggande utbildningen – från förskolan till högstadiet.

– Vi började med att skicka en enkät till alla lärare där de fick svara på vilka metoder de använder för att stärka läsningen och läsförståelsen och i vilken mån resultaten följs upp. Sedan tillsatte vi en projektgrupp som fick börja analysera svaren.

Resultatet blev lärarhandboken *Läsa, tänka och förstå – Guide för undervisning*

i läsförståelse. Det handlar om en 54-sidig publikation med pedagogiska metoder och exempel samt tips på hur man kan sporra till läsning. Guiden har delats ut till samtliga lärare i kommunen, och på väggen i alla klassrum hänger affischer med samma budskap. Eleverna har dessutom fått var sitt bokmärke.

– Projektet riktar sig i första hand till lärarna. Vi hoppas att handboken ska bli ett verktyg som faktiskt används, säger Carola Sjöblom.

Hon undervisar själv i historia och samhällslära och vet hur tufft det kan vara att få in ännu en sak utöver den redan presade läroplanen.

– Men läsförståelse är inget som bara gäller modersmål, det är minst lika viktigt i alla andra ämnen. Målsättningen är att undervisningen i läsförståelse ska få en större roll i alla skolor och bland alla lärare, säger hon.

Vid bordet intill sitter ett gäng flickor i sjuan. Senare samma vecka har de prov i främmande religioner och Iselinn Ahlskog plockar fram religionsboken och bläddrar fram till kapitlet om hinduism.

– Religion är ganska lätt, men speciellt i kemi- och biologiboken finns det ibland ord som är svåra att förstå, säger hon. →

Ella Asplund, Ester Nybacka och Iselinn Ahlskog sitter i skolbiblioteket och repeterar inför ett religionsprov. De säger att det ibland kan vara svårt att förstå vissa ord i läroböckerna.

Katarina Barkar, Carola Sjöblom och Ann-Christine Enqvist är medlemmar i kommunens projektgrupp som jobbar med läsförståelse.

Iselinn och hennes kompisar säger att de i sådana fall brukar fråga en kompis eller en förälder, eller kollar upp ordet på nätet.

Ann-Christine Enqvist är glad över det hon ser och hör. Det finns nämligen allt fler elever som väljer bort läroboken och i stället litar på den kunskap de fått under lektionerna och som de antecknat i häftet.

– Du kanske klarar religionsprovet helt ok utan att läsa i boken, men på det sättet förlorar du ännu en bit av den så viktiga läsningen, säger hon.

Ett annat konkret resultat som förverkligats tack vare nya projektpengar är att Ann-Christine Enqvist sedan i okto-

”

Eleverna är mer intresserade än någonsin av bra historier. De kan sitta och lyssna hur länge som helst. Problemet är att deras tålmod inte räcker till för att de själva ska orka läsa en lång text.

Ann-Christine Enqvist

ber enbart jobbar med läsförståelse och lässtimulerande åtgärder. Hon pratar läsning i klasserna, ordnar läsevenemang och ordlekar, och inför julen hade hon sammanställt en julkalender där hon smugit in en mängd främmande ord i spännande berättelser.

– Faktum är att eleverna är mer intresserade än någonsin av bra historier. De kan sitta och lyssna hur länge som helst. Problemet är att deras tålmod inte räcker till för att de själva ska orka läsa en lång text.

Sämrre läsförståelse är inget specifikt Pedersöreproblem, samma fenomen syns både i finska och svenska skolor

runt om i landet. Ann-Christine Enqvist och hennes kolleger talar om det snabba informationsflödet, om blixtsnabb respons, korta meddelanden på sociala medier och 30 sekunder på TikTok. Ungefär så länge orkar man koncentrera sig.

– Jag pratar också mycket om läsning överlag och som ansvarig för skolbiblioteket är jag mån om att alla ska hitta en bok som de gillar. Även där hemma är det bra att låta böcker ligga framme och att vid middagsbordet alltid prata en stund om vad man läst. Det behöver inte vara en hel bok, utan en kort nyhetsnotis i tidningen eller på nätet. ■

Läsförståelse i fokus

- **Vad:** Projekt för att höja läsförståelsekompetensen bland eleverna i den grundläggande utbildningen.
- **Hur:** Genom att uppmärksamma läsning och ge lärarna nya verktyg.
- **Resultat:** En nyttig lärarhandbok och affischer för klassrummen. En utvärdering om och hur läsförståelsen ändrats görs först på längre sikt.
- **Projektgrupp:** Lisa Ahlvik, Lillemor Andersson-Kanckos, Katarina Barkar, Pia Boström, Ann-Christine Enqvist, Regina Höglund, Marina Lillqvist och Carola Sjöblom.

Hur många ord kan du?

- 80 procent av vårt ordförråd har vi fått genom tryckt text.
- En 7-åring har normalt ett ordförråd på cirka 5000–7000 ord.
- En 17-åring som läst regelbundet har ett ordförråd på 50 000–70 000 ord, medan en 17-åring som inte läser regelbundet har ett ordförråd på 15 000–17 000 ord.

Källa: Lärarhandboken Läsa, tänka och förstå

Så förstår du svåra ord – sex tips

- Läs ordet högt.
- Försök hitta ledtrådar i texten runtomkring.
- Försök hitta kärnan i ordet, eller en ändelse du förstår.
- Jämför med andra språk.
- Gissa vad ordet betyder utgående från kontexten.
- Slå upp eller googla.
- Källa: Lärarhandboken Läsa, tänka och förstå

Sursik skola

- Pedersöre kommuns högstadium med klasserna 7–9.
- Har i år 535 elever, 59 lärare och 5 skolgångsbiträden.

Med hjälp av Vännerna

LÄSFÖRSTÅELSE I FOKUS

Fokusområde: En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande

Beviljat ändamål: Positiva attityder till läsning och ökat läsnisse bland elever och vårdnadshavare genom bättre kunskap bland lärare om hur man främjar läsförståelse.

Bidragmottagare: Pedersöre kommun.

Beviljat belopp: 13 000 euro

Tidsperiod: 8/20–12/22

Förväntat resultat: Ökad läsförståelse speciellt bland pojkar samt mindre risk för utslagning bland grupper med dålig språkförståelse.

Nya vänner mitt i pandemin

Text Camilla Lindberg ~ Foto Åsa Bergholm

– *Finska har blivit mycket roligare än tidigare! Det skrev eleverna i årskurs 7 vid Karis svenska högstadium när de ombads utvärdera höstterminen. Enligt språkläraren Åsa Bergholm är det här ett direkt resultat av det nya samarbetet med vänskolan Kosken koulu i Imatra.*

När man bor i Karis kan man lätt få för sig att man klarar sig på enbart svenska i Finland. Syftet med vänskoleverksamheten var inledningsvis att vidga vyer och komma i kontakt med andra språkkulturer. Våra elever har varit mycket ivriga från första början, säger språkläraren **Åsa Bergholm**.

Men det är inte enbart på elevnivå som den nya verksamheten burit frukt.

– Samarbetet med min kollega **Jaana Kähö** i Imatra fungerar jättefint. Jag har inte kunnat få en bättre samarbetspartner. Vi har redan träffats tre gånger fysiskt under hösten och har kontakt nästan varje vecka. Vi märker att vi har samma utmaningar, mål och tankesätt, säger Åsa Bergholm.

I klass 7B i Kosken koulu finns sammanlagt 20 elever, och Jaana Kähö berättar att några av eleverna var i början lite skeptiska till vänskolesamarbetet.

– Men nu ser de fram emot övningarna som vi gör tillsammans med eleverna i Karis. Många av mina elever har insett att det verkligen finns behov av att kunna svenska även i Finland. Attityderna till

svenskan har blivit mer positiva och andra klasser har frågat om de också skulle kunna få vara med i vänskolesamarbetet, säger Jaana Kähö.

Inför höstterminen hade man inga planer på att eleverna skulle träffas fysiskt, utan enbart digitalt. Nu hoppas man kunna genomföra ett tre dagar långt besök i vardera skolan under vårterminen. Ännu vet ingen om det kommer att lyckas, eller om pandemin kommer att sätta käppar i hjulen. Men i en digital värld finns det andra möjligheter att stifta bekantskap och knyta vänskapsband.

– Varje elev fick inledningsvis en eller flera vänelever i den andra skolan. Vi lärare parade ihop dem beroende på deras intressen. Vi startade väldigt traditionellt genom att låta eleverna skriva brev till varandra under lektionerna, och de sändes sedan digitalt, säger Åsa Bergholm.

Som komplement till brevskrivandet har varje skola gjort ett antal kortfilmer som gav god inblick i den andras skolans faciliteter. Det nya skolcentret i Imatra är imponerade stort. Kortfilmerna innehöll även kortpresen-

tationer av eleverna själva. Genom filmerna fick man även en inblick i hur den andra vänskolan firade lucia och svenska dagen. Det gjorde man nämligen också i Imatra.

– Vi har nu ett större projekt på gång där vi planerar att göra någon form av "stadsporträtt". De är tänkta att fungera som introduktion till våra respektive städer inför vårens eventuella fysiska träffar, säger Åsa Bergholm.

De mest aktiva eleverna håller numera kontakt med sina vänelever på fritiden

via olika digitala kanaler. Avstånden till Imatra är långa, och oavsett pandemin, så hade de fysiska besöken ändå inte kunnat genomföras särskilt ofta.

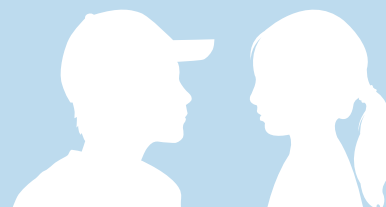
– Pandemi eller inte, de digitala verktygen som finns att tillgå idag underlättar och skapar goda förutsättningar för den här typen av samarbete, filosoferar Åsa Bergholm.

Jaana Kähö håller med.

– Det har varit jätteroligt att vara med i vänskolearbetet och jag rekommenderar det till alla skolor, säger Jaana Kähö. ■

Ska vi bli vänner?

- Projektets syfte är att sänka tröskeln för samarbete över språkgränsen och att ta fram goda modeller för fungerande vänskoleverksamhet.
- Målgruppen är svensk- och finskspråkiga skolor inom grundläggande utbildningen och andra stadiet
- Nio skolor deltar i projektet, se vilka de är på sfv.fi/utbildning
- Tidsperiod 2021–2022
- Projektet arrangeras av nätverket Svenska nu och SFV

Barns jämlika rätt till

SMÅBARNSPEDAGOGIK

Pia Sundell

VERKSAMHETSLEDARE FÖR BARNVÅRDFÖRENINGEN

Aldrig tidigare i vårt lands historia har barn haft det så bra som idag. Speciellt sett ur ett materiellt perspektiv har barn mer än någonsin tidigare och de flesta barn mår bra och är nöjda med sina liv. I takt med att välfärden bland befolkningen generellt ökat, har polariseringen ökat och utsatta barns liv har tyvärr blivit alltmer utmanande. Barns möjligheter till en jämlik start i livet bör därför ses som ett viktigt gemensamt samhälleligt uppdrag. En väl strukturerad och genomförd småbarnspedagogik har en betydande roll i detta sammanhang.

Småbarnspedagogiken är en väsentlig del av det finländska utbildningssystemet och en viktig del av barns uppväxt. Det primära ansvaret för barnets uppväxt och välmående ligger hos vårdnadshavarna, medan småbarnspedagogiken har en viktig stödande och kompletterande roll. Målsättningen med verksamheten är en jämlik fostrande miljö där barnets välbefinnande står i centrum.

Den finländska småbarnspedagogiken är en samhällsservice med flera olika uppdrag. En central uppgift är att tillsammans med vårdnadshavare främja barnets helhets-

mässiga uppväxt, utveckling och lärande. Ur ett samhällsperspektiv har småbarnspedagogiken även en viktig uppgift då det gäller att främja jämlikhet och likabehandling och förebyggandet av marginalisering. En respektfull inställning till mångfalden av familjer och familjers olikheter i form av socioekonomisk status, språk, kultur, åskådning, religion, traditioner samt syn på fostran är en förutsättning för ett gott samarbete. Det är viktigt att barnet ska kunna känna att hennes familj respekteras och ses som värdefull oberoende av hur den ser ut.

Varje barn som deltar i småbarnspedagogik har laglig rätt till systematisk och målinriktad fostran, undervisning och vård. Det här garanteras genom att varje barn ska ha en individuell plan utarbetad utgående från det enskilda barnets behov och barnets bästa. Målen för barnets individuella plan gäller den pedagogiska verksamheten. Dessa mål bör beaktas då verksamheten, barngruppens storlek och konstellation samt lärmiljöerna planeras och genomförs. Barnet själv har rätt att bli hörd vid utarbetandet av planen och barnets åsikter och önskemål bör respekteras i den individuella planen.

”

Det är viktigt att barnet ska kunna känna att hennes familj respekteras och ses som värdefull oberoende av hur den ser ut.

POLARISERING HAR LÅNGTGÅENDE KONSEKVENSER. Samhällelig ojämlikhet och polarisering är ett allvarligt hot mot välfärdssamhällets utveckling. Barn har i dag väldigt ojämlika förutsättningar och barn som lever i marginalen ser ut att ha det allt svårare.

Samhällets ökade polarisering och ojämlikhet lyfts mer och mer upp i den samhälleliga debatten. Under 2010-talet har polariseringen varit en ständigt återkommande temahelhet i den politiska diskussionen. Även den akademiska världen har reflekterat kring ojämlikhet, dess utbreddhet och ökning. Problematiken kring ojämlikhet och utslagning måste alltså ses som en stor utmaning.

Enligt dekan **Juho Saari** (*Toimi-hanke*, 2019) är samhällets polarisering en lika stor samhällelig utmaning som befolkningens åldrande och den marknadsekonomiska styrningen av serviceproduktionen och vårdandet. Barnombudsmannens byrå lyfte å sin sida fram redan år 2010 att barnfamiljer lider mest då inkomstklyftorna ökar. Barnombudsmannen påpekade att Finland skiljer sig i jämförelse till OECD-länder på många sätt, och inte alltid till sin fördel. I Finland sparar vi nämligen på service riktat mot barn och barnfamiljer, på ett sätt som inte görs i andra länder. Inkomstklyftorna orsakar barnfattigdom

och bristande välfärd som påverkar barnen resten av deras liv. Därför är långsiktiga lösningar och tillräckliga samhällsresurser riktade till barn och familjer absolut nödvändiga.

Den ökade ojämlikheten i vårt samhälle orsakar problem som är bekanta för barnskyddsarbetet, såsom skam, vanvård av barn, psykisk ohälsa, missbruksproblem, bråk inom familjen och familjevåld. Ett tydligt tecken på de ökade sociala problemen är ständigt växande antal barnskyddsklienter.

I Finland ser helt enkelt rika och fattiga barns förutsättningar ut att vara väldigt olika och långt ifrån varandra. Det här måste vi se som alarmerande och som ett hot mot barns jämlika möjligheter.

BARN HAR ENSKILDA BEHOV, MEN LIKA RÄTTIGHETER.

Förpliktelsena som styr småbarnspedagogiken i Finland bygger på Finlands grundlag, Lagen om småbarnspedagogik och Grunderna för planen för småbarnspedagogik. Internationella avtal såsom FN:s konvention om barnets rättigheter styr och förpliktigar det finländska samhället, därmed förstås även småbarnspedagogiken. I praktiken betyder det att varje barn, oberoende behov av stöd, handikapp eller kulturell bakgrund har rätt till likvärdig småbarnspedagogik. →

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att skydda, befrämja och trygga barnets rätt till en god och trygg barndom.

Alla kommuner i Finland är skyldiga att ordna småbarnspedagogik i den omfattning och i den form som behovet i kommunen förutsätter. Kommunen kan inte fransäga sig detta ansvar, eftersom varje barn har rätt till denna service. Kommunen är skyldig att sträva till att ordna servicen så nära barnets hem som möjligt. Dessutom ska öppethållningstiderna motsvara de lokala behoven.

Grunderna för den nationella planen för småbarnspedagogik är ett viktigt styrdokument för verksamheten. Avsikten är att skapa likvärdiga förutsättningar för barnets uppväxt, utveckling och lärande. De likvärdiga förutsättningarna bör garanteras varje barn som deltar i småbarnspedagogik.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik stödjer och styr själva verksamheten, skapar möjligheter till fortsatt utveckling och framför allt garanterar kvalitativ småbarnspedagogik. Påpekas bör att grunderna för planen är juridiskt bindande. Värdegrunden för grunderna för planen för småbarnspedagogik baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- *barnets bästa kommer i första hand*
- *barn har rätt till välmående, omvårdnad och skydd*
- *barnet ska höras och hennes åsikter ska respekteras*
- *barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt*
- *barnet får inte diskrimineras.*

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att skydda, befrämja och trygga barnets rätt till en god och trygg barndom. Hela pedagogiken bygger på uppfattningen om att barndomen är viktig. Personalen ska stödja barnets utveckling och samarbetet mellan personal och vårdnadshavare är en viktig del av verksamheten. Den pedagogiska verksamheten baserar sig på att personalen inser betydelsen av barndomen och har kunskap om barnets växande, utveckling och lärande.

En naturlig förutsättning för god och kvalitativ vård är att personalen känner varje enskilt barn, beaktar barnets individuella behov och utveckling och att relationen mellan barn och personal är varaktig. På den här punkten har den finländska småbarnspedagogiken orsak till förbättring. Bristen på behörig och varaktig personal inom småbarnspedagogiken är oroväckande. Det rådande läget måste anses ohållbart och kan helt enkelt inte accepteras. Grunderna för småbarnspedagogik ger ramar för verksamheten men de måste kunna verkställas, och det arbetet görs av personalen. Utan behörig och bestående personal kan Grunderna för småbarnspedagogik inte genomföras i praktiken.

SAMHÄLLSFÖRÄNDRINGAR PÅVERKAR SMÅBARNSPEDAGOGIKEN.

Idag måste barndomsforskningen beakta barnets förändrade uppväxtförhållanden. Den traditionella uppfattningen om begreppet "familj", med mamma, pappa och barn, är föråldrad och motsvarar inte dagens familjetyp. Vi måste även inse att ett barn påverkas och formas av flera olika människor och gemenskaper, inte enbart mamman eller ens kärnfamiljen. Det är viktigt att vi idag inser och förstår småbarnspedagogikens djupgående påverkan för ett barns utveckling.

Det finländska samhället kategoriseras allmänt som ett välfärdssamhälle. Begreppet började man använda i Finland på mitten av 1950-talet, trots att landet inte alls var ett välfärdssamhälle på den tiden. Med ett välfärdssamhälle avses enligt Saari (2019);

- *ett samhälle där ojämlikhet bekämpas*
- *jämställdhet och jämlikhet stärks*
- *människor bemöts likvärdigt och*
- *ett samhälle där god förvaltningssed är rådande.*

Det allra centralaste för den nordiska välfärdsmodellen är dock att individens sociala grundrättigheter är stipulerad i grundlagen. I början styrdes välfärdssstatens

utveckling av principen om jämlikhet och lika värde. Detta måste ses som en viktig strategi som bidrog till minskning av fattigdom, utjämning av ekonomiska resurser, befolkningens hälsotillstånd förbättrades och utbildningsgraden steg. Idag har värdet av principen om jämlikhet och likabemötande minskat och det inte styr längre beslutsfattandet i vårt land. Marknadskrafter och ekonomiskvinning styr mer och mer vår samhällsutveckling. Barnfamiljers ekonomiska ställning har försvagats under de senaste tio åren. Den ökade ekonomiska klyftan har lett till att resurserna för familjer med låga inkomster har minskat mest, medan höginkomsttagares resurser ökat mest. I sämsta position är ensamstående föräldrar med flera barn.

Forskning visar att småbarnspedagogik har möjligheter att fungera som en beskyddande faktor. Speciellt utsatta barn ser ut att dra märkbar nytta av att få ta del av småbarnspedagogik. Det finns ett tydligt samband mellan välfärdsstat och familj där småbarnspedagogiken fungerar som ett stöd och skyddsnet för den skandinaviska dubbelarbetande familjen. Forskning visar att konsekvenserna av barns uppväxt i familjen parallellt med småbarnspedagogiken har tre viktiga aspekter;

- *generellt sett trivs barn i daghemmet*
- *barn lider inte av mammors förvärvsarbete*
- *papporna har blivit mer involverade i sina barns vård.*

Den traditionella uppfattningen om begreppet "familj", med mamma, pappa och barn, är föråldrad och motsvarar inte dagens familjetyp.

TIDIGT STÖD ÄR EN BRA INVESTERING. I festtal får vi ofta höra om vikten av att preventiva stödåtgärder. Centralförbundet för barnskydd och Institutet för hälsa och välfärd (THL) undersökte 2012 kostnaderna för barnskyddet i Finland och kunde visa att ett tidigt ingripande och preventiva stödåtgärder är ur ett samhällsekonomiskt perspektiv det mest lönsamma.

Men i samhällsdebatten missar vi ofta att definiera vad som avses med preventiva stödåtgärder. För barn och barnfamiljer är just småbarnspedagogik en relevant samhällelig service som i högsta grad är en preventiv stödåtgärd. Kvalitativ småbarnspedagogik stöder barns utveckling och samtidigt även vårdnadshavares föräldraskap.

I barnskyddslagen 3 § nämns förebyggande barnskydd. Med förebyggande barnskydd avses vård och åtgärder som garanterar och skyddar barns uppväxt, utveckling och välmående och som stöder föräldraskap. Förebyggande barnskydd utförs av kommunal service såsom barnrådgivning, hälsovård, småbarnspedagogik, grundutbildning och ungdomsarbetet. Med andra ord bildar all kommunal basservice en helhet som hör till det förebyggande barnskyddsarbetet.

Det skulle vara ytterst viktigt att både den politiska makten, kommunala tjänstemän och alla de som jobbar med att bygga upp nya fungerande välfärdsområden uppfattar vilka alla element preventiva stödåtgärder består av.

De flesta föräldrar behöver stöd vid fostran av sitt barn. Stödet ska finnas i de livsmiljöer barnet och familjen rör sig, det vill säga inom småbarnspedagogiken och grundutbildningen. För att barnets bästa ska kunna garanteras måste stödet ges i ett så tidigt skede som möjligt. Tidigt ingripande ska vid behov ske även inom småbarnspedagogiken. För att detta ska kunna ske måste småbarnspedagogiken ha möjlighet till tillräckliga och flexibla stödformer. Vid behov bör specialarrangemang som stöder barnet och barnets utveckling ordnas.

De senaste åren har samhälleliga förändringar och ny forskning lett till ett paradigmskifte inom utvecklingspsykologin. Detta ställer nya krav på varje arbetstagare och arbetsgivare. Alla professionella inom småbarnspedagogiken och grundutbildningen måste förstå vikten av vidareutbildning och utveckling av den egna yrkeskompetensen, för att tillgodose barnets rätt till kvalitativ vård och omsorg. Varje medarbetare måste beredas möjlighet till utveckling av den egna kompetensen.

Det lönar sig att investera i kvalitativ småbarnspedagogik. Det lönar sig att investera i personalen inom småbarnspedagogik. Det lönar sig överhuvudtaget att investera i barn och barndomen. Ett jämlikt bemötande av alla barn, oberoende familjebakgrund, geografiskt läge eller personliga förutsättningar ökar markant möjligheterna till en god uppväxt. En god uppväxt ökar markant möjligheterna för barnet att växa upp till möjligast frisk vuxen.

Den vuxna befolkningen, speciellt beslutsfattare, måste inse att investering i barn och barndom är en investering inför framtiden. Dessutom är det ju att konstatera barnets bästa och barnets rättigheter våra vuxnas skyldighet. ■

Det lönar sig att investera i kvalitativ småbarnspedagogik. Det lönar sig att investera i personalen inom småbarnspedagogik. Det lönar sig överhuvudtaget att investera i barn och barndomen.

FOTO: BARNVÅRDSFÖRENINGEN / LOTTE ESTMAN

Text *Tove Fagerholm*

BIBLIOTEKET *i fickan*

Mitt liv med ljudböcker började med att jag köpte några av mina älskingsböcker som cd för att ha något trevligt all lyssna till medan jag jobbade i köket. Engelska klassiker är dessutom billiga och jag får ett språkbad på köpet.

När min man dog och det blev alltför tyst i huset ökade mitt behov av ljudböcker och jag började låna dem via bib-

liotekets Elib-tjänst. Ljudboken fyller tydligt ett sällskskapsbehov.

Medan jag flyttstädade hela mitt hus gjorde jag det i sällskap av *Bröderna Karamazov*. Att jag har läst boken två gånger och kommer väl ihåg den minskar inte nöjet. Tvärtom. Hela tiden vet jag vad jag har att se fram emot.

Naturligtvis har jag inte nöjt mig med kära gamla klassiker. Jag har ställt till storbak tillsammans med **Ove Knausgård**.

Jag har julstädat tillsammans med biografen *Den odrägliga Elin Wägner*. Därtill kommer romaner från hela världen, ofta alldeles nyutgivna. Jag vill alltid ha en ljudbok tillgänglig i min Ipad eller smarttelefon.

TRÄFFSÄKRA VAL. Att lyssna till en bok jag läst och älskat är vanligen ett gott val. En vinnare av fakta-Augustpriset slår aldrig fel. Faktaböcker fungerar överlag

bra. Jag tycker mycket om att lyssna till biografier. En klassiker brukar vara ett träffsäkert val. Jag är glad över att klassikerna i ljudboksformat får ett nytt liv och når nya läsare.

När jag hittade en ljudbok med **Virginia Woolfs** noveller tog jag på mig hörlurarna med glad förväntan. Jag har lärt mig att förknippa en sval och behärskad brittisk röst med Woolf.

Den svenska rösten kändes helt fel. Novellernas brist på yttre handling kompenserade uppläsaren genom att göra den inre handlingen till ett stort drama fyllt av utropstecken. Woolfs utsökta behärskade språk skymdes av uppläsarens intensivt inlevelsefulla röst.

Thoreaus berömda bok *Skogsliv vid Walden* måste väl vara ett träffsäkert val? Att varje sida i boken är fylld av råd och förmaningar, det vet alla Walden-läsare. Men i den här ljudboken dränks skogssus och vattensorl och Thoreaus milda visdom av en röst som skälver av väckelsepredikantens patos.

En Nobelpristagare borde vara ett säkert val för mig, men jag har hittat få av den varan på Elib. **Albert Camus** *Pesten* är en bok just för vår tid. Den lyssnade jag till i utmärkt uppläsning. **Solzjenitsyns** *En dag i Ivan Denisovitjs liv* hade jag också glädjen att hitta. För övrigt är det i stort sett bara **Ernest Hemingway** som tagit sig in i ljudboksvärlden.

Ny finlandssvensk litteratur, ofta i författarens egen utmärkta uppläsning, har berett mig lyssnarglädje. Att en stor roman som **Bo Carpelans** *Axel* också fått nytt liv som ljudbok är en lycka.

Tobias Zilliacus låter texten tala för sig själv. Det sirligt ålderdomliga språket och Axels ångest och förtvivlan kan lyssnaren ta till sig utan störande övertolkningar.

Susanna Alakoskis *Bomullsänglar* härdade jag inte ut med i tio minuter. När en ofta förekommande Täte konsekvent uttalar Teeti blir det odrägligt. Alla

finska namn är verkliga snubbelstenar. Boken borde ha lästs av en finländare. Men när **Stina Ekblad** läser sin egen självbiografiska bok blir det däremot en fullträff. Det är äkta, omiskänneligt just hennes ord, hennes röst, hennes tolkning.

Uppläsaren kan ibland vara avgörande för lyssnarupplevelsen.

Att lyssna på en ljudbok är att annat sätt att ta till sig litteratur, men inte nödvändigtvis sämre.

UNDERHÅLLNING FÖR MASSAN. **Eva Gedin** påpekar i en artikel att ljudboken än så länge är ett väldigt kommersiellt orienterat format som saknar bredd. Ljudboken har blivit underhållning för massan och dess obönhörliga frammarsch skapar en billighetskultur inom litteraturen.

De populära detektivromanerna över-svämmar marknaden. Det finns gott om feelgood-romaner också. Jag har svårt att hitta mera komplex litteratur, framför allt böcker utanför de anglo-amerikanska storsäljarnas sfär. Visst roas jag av feelgood-romaner som omväxling, men just här finner jag ofta uppläsningen problematisk. När rösten är andlost dramatisk blir det i mina öron en övertolkning som lätt kanträr över i det banala.

Nils Håkanson skriver i sin August-prisbelönta bok *Dolda gudar*: Ljudbokens fixering vid enkel, handlingsdriven spänning och annan utpräglad underhållning gör det föga troligt att den pågående utvecklingen kommer att

främja den kvalificerade översättningslitteraturen. Snarare kommer förlagen och våra konsumtionsvanor att fortsätta rikta om resurserna mot massproduktion av svenska originalmanus som är avsedda att läsas upp av skådespelare.

Han avrundar med att skriva: Ljudboken är någonting annat och någonting mycket mindre än den tryckta boken.

Personligen vill jag inte säga att ljudboken är mindre. Att lyssna på en ljudbok är att annat sätt att ta till sig litteratur, men inte nödvändigtvis sämre. Kvalitetsskillnaden ligger främst i att urvalet saknar bredd.

LJUDBOKSHISTORIA. Ljudbokens historia inleds med talböcker som började produceras på 1930-talet för att synskadade och funktionshindrade skulle få tillgång till litteratur. På svenska har talboken funnits sedan 1955. Fortfarande produceras dessa icke-kommersiella talböcker för enskilt bruk. Skillnaden mellan talbok och ljudbok är främst juridisk.

År 1952 hade den första ljudboken premiär på förlaget Caedmon i USA. Det var **Dylan Thomas**' bok *A Child's Christmas in Wales*. År 1986 kom den första kommersiella ljudboken på svenska med **Hans Alfredsons** *Lagens långa näsa*. År 2000 producerar Bonniers Audio den första cd-boken.

Därefter har ljudboken erövat en allt större marknad. Vårt snabba livstempo främjar ökningen. Att lyssna medan man utför rutinarbeten känns effektivt.

Enligt en undersökning 2020 lyssnade 38 procent av de svenska internetanvändarna på ljudböcker.

Många har spått att ljudbokens frammarsch blir den tryckta bokens död. För tillfället har farhågorna inte besannats. Tvärtom förefaller många ljudbokslissnare också läsa mera tryckta böcker. Senaste år var ett rekordår i bokbranschen. →

LÄSA ELLER LYSSNA? Den skrivna texten tillåter olika lässtrategier som att skumläsa eller översiktsläsa, djupläsa för att språknjuta eller för att hämta fakta, gå tillbaka och läsa om ett stycke. För att läsningen ska löpa är det viktigt att avkodningen utvecklas. Därför är den tryckta texten viktig för nybörjarläsare. Att läsa är en träningssak och det är läsningen vi missar med ljudboken.

Psykologiprofessor **Daniel Willingham**s forskning visar att vuxna som avkodar och förstår texter utan problem får liknande resultat på både läs- och hörförståelseprov oberoende av om de läst eller lyssnat till en text. Det finns en uppfattning om att det krävs mindre jobb att lyssna på en bok än att läsa den. Willingham invänder starkt mot denna uppfattning. Att läsa och att lyssna kräver samma kognitiva förmågor.

Forskning visar att också användningen av ljudboken utvecklar ökad läshastighet, ordförråd och ökad läsförståelse. Den skapar positiva läsoplevelser och kan locka barn att läsa också tryckta böcker på egen hand. Sett ur språkperspektiv är

ljudboken en lika god källa till språket som den tryckta boken. Det gäller i all synnerhet för en person med dyslexi.

Professor **Peter Gärdefors** hävdar att det finns en stor skillnad mellan att lyssna och läsa beträffande hur vi berörs emotionellt. När vi läser kan vi göra det i vår egen takt. Vi backar automatiskt i texten när vi inte hänger med, vi läser om svåra meningar vilket ökar chansen för en större känslomässig upplevelse. När vi lyssnar och eventuellt tappar koncentrationen är det sällan vi orkar backa tillbaka. Som läsare måste vi skapa vår emotionella upplevelse själva, medan ljudboken serverar en färdig tolkning.

Ljudboksbelackare har formulerat många intressanta frågor:

Hur kommer ljudboken att påverka oss i framtiden? Hur påverkar det vår skrivkunskap? Kommer en ny typ av skriftlig analfabetism att uppstå? Främjar ljudboken eskapism? Påverkar ljudboken vår vardagliga kommunikation? Hur påverkas bilkörningen om föraren samtidigt lyssnar på en spännande ljudbok?

”

Frågan är om du kan säga att du läst en bok när du har lyssnat på den. Men är den frågan egentligen viktig?

Det vi vet med säkerhet är att ljudboken kommit för att stanna. Den tryckta boken och ljudboken kompletterar varandra. De har båda en framtid i nära samverkan med varandra.

Tack vare den moderna smarta tekniken kan du idag bära ett helt bibliotek i fickan.

Frågan är om du kan säga att du läst en bok när du har lyssnat på den. Men är den frågan egentligen viktig?

Jag är tacksam över ljudbokens lättvunna sällskap och jag välsignar den tryckta bokens helande tystnad. ■

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Anna Friman

LITTERÄR CHEF, SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Ljudboken en viktig arena för litteraturen

I fjol, när Schildts & Söderströms firade 130 år av förslagsverksamhet på svenska i Finland, startade vi ett omfattande ljudboksprojekt. Hundra av våra äldre titlar skulle lyftas ur hyllan och in i ljudboksutbudet för att möta både nya och nygamla läsare och ge författarskapen ny aktualitet.

Hittills har vi kommit ungefär halvvägs. Vi har flera av **Märta Tikkanens** romaner ute i ljud, vi har **Ulla-Lena Lundbergs** sjöfartstrilogi, **Henrik Tikkanens** adressböcker, **Kaj Korkea-ahos** tidigare romaner, **Sanna Tahvanainens** triptyk om kända kvinnor. Poesi av **Lars Huldén**, **Tua Forsström** och **Martina Moliis-Mellberg** finns att lyssna på – vår mest lyssnade ljudbok är faktiskt *Århundredets*

kärlekssaga inläst av **Märta Tikkanen** själv, ett verk som befinner sig långt från mallarna om vad som är gångbart som ljud. Det pågår nämligen ständigt diskussion om vad människor orkar lyssna på: ska det vara rätlinjigt berättande och cliffhangers eller klarar vi av att ta till oss mångbottnade texter via öronen? Personligen är jag övertygad om att vi är bättre än vi tror på att till oss också komplex litteratur via en skicklig inläsare. Berättandet och lyssnandet är djupt rotat i oss, en alldeles avgörande del av människovärdet. Vi kan det här.

I en färsk forskningsrapport som Svenska Förläggareföreningen låtit göra kommer litteratursociologerna **Ann Steiner** och **Karl Berglund** fram till att barn i åldern 9–12 som läser mycket

också lyssnar mycket på ljudböcker, och att de lyssnar på samma böcker som de tycker om att läsa. Kanske vi vuxna inte nödvändigtvis är så olika de bokslukande barnen? Böcker är världar, och hittar man en värld som är spännande, trygg, rolig eller bara på något outgrundligt vis känns ”egen”, vill man väl gärna vara i den så mycket som möjligt. Jag ser alltså ljudboken som ett komplement till den tryckta boken, ytterligare ett sätt att hävda litteraturens relevans och göra den närvarande i vardagslivet.

Fotnot: Ljudböckerna kan läsas antingen i strömningstjänsterna eller köpas enskilt, och SFV är en av de finlandssvenska fonder som gör projektet möjligt. ■

Topeliuspriset

– det finlandssvenska publicistpriset till

Peter Buchert

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

Resursbrist tär på den förklarande och folkbildande journalistiken. För att på riktigt konkurrera borde de traditionella tidnings- och mediehusen satsa på det som kan särskilja dem: fördjupning och förklaring. I dagens mediemarknad och med kärva ekonomiska förutsättningar är det lättare sagt än gjort. Det säger årets mottagare av Topeliuspriset, Hbl-journalisten Peter Buchert. Priset på 7500 euro delades ut på ett mediawebbinarium i SFV-huset G18 den 14 januari.

Buchert konstaterar att både cheferna och journalisterna inom traditionella medier idag har ett gemensamt mål: att produkten skall bli bättre, locka fler läsare, och att läsarna dessutom i högre grad vill betala för innehållet.

– Åsikterna om hur man når målet kan däremot skilja sig. Vi har en konfliktsituation om cheferna vill satsa på raka nyhetsrubriker som drar läsare digitalt nu och genast, medan journalisterna vill förklara komplexa skeenden och sammanhang som inte omedelbart leder till klickbara rubriker på mobilen.

Buchert är ändå övertygad om att traditionell media endast kan konkurrera med det som till exempel sociala medier inte kan erbjuda: fördjupning.

– Då måste det i ledningen finnas en förståelse för den fundamentala skillnaden mellan snabba nedslag i nyhetsflödet, och fördjupande journalistik. Det tar helt enkelt längre tid och är jobbigare att till exempel skriva en artikel

på basen av vetenskapliga rön. Sammanhangen är så mycket mer komplicerade.

DEN DIGITALA VERKLIGHETEN. Trycket är idag stort på tidningshusens ledningar att ”vända skutan” i den nya digitala verkligheten.

– Journalistik på svenska i Finland är helt enkelt inte speciellt lönsamt längre, och upplagenedgångarna har varit flera. Det har lett till uppsägningar och till att det finns ett stort tryck på att växa digitalt.

Buchert tar sin egen arbetsplats som exempel. Det finns positiva tecken.

– Vi växer faktiskt digitalt, men ännu är den positiva utvecklingen för kort för att man skall kunna tala om en trend. Men det finns åtminstone tecken på att det kan gå vägen.

Den stora frågan återstår ändå: Hur stor roll kan till exempel miljö- och vetenskapsjournalistik ha i morgondagens *Hbl*? Hur stor roll får den folkbildande och förklarande journalistikens överlag i morgondagens mediemarknad?

– Vi talar ju ändå upp i regeringsprogrammet om att förutsättningarna för ansvars-

fulla medier och deras konkurrenskraft borde stärkas, och hur viktigt det är för demokratin att medborgarna kan skaffa sig pålitlig information.

Buchert ser här en motsättning: De flesta är alltså överens om att den fördjupande journalistiken har ett viktigt samhälleligt uppdrag. Men hur skall detta uppdrag kunna hävda sig i de snabba klickens värld? Buchert säger sig inte sitta inne med alla svaren, men i lönsamhetsjakten gäller det ändå för mediehusen att välja rätt.

– Vi har inte längre råd med felsteg. Jag vet alltså inte exakt vad som är bäst, men jag är säker på att det troligen är kontraproduktivt och kanske till och med ödesdigert att nu kortsiktigt välja bort den förklarande och folkbildande journalistiken.

Seriösa dagstidningar kan enligt Buchert alltså överleva bara om de förblir seriösa.

– Det betyder inte att de behöver vara tråkiga. Det finns även plats för underhållning och till och med klickjournalistik i seriösa medier – frågan är bara hur denna balans skall se ut; vad väljer man bort, och på vilkendera sidans bekostnad?

KÄLLKRITIK BEHÖVS ÄVEN BLAND JOURNALISTER. I tider av desinformation är källkritik en utmaning inte bara för mediekonsumenterna.

– Vi vet att det finns olika sorters vetenskap. Det finns utmärkt pålitlig vetenskap, och det finns beställningsverk som inte uppfyller alla vetenskapliga kriterier, men som nog benäget paketeras och presenteras som forskning.

Det finns enligt Buchert även en tendens bland vissa journalister att överdriva för att ge artiklar mer tyngd, eller vrida till rubriker i hopp om fler klick och mer läsning. Även om de här trenderna idag kan sägas gälla till exempel USA i större grad än hos oss, syns verkningarna även här. Börjar man löpa längs den linan är man väldigt fort ute på hal is.

– USA är en sak och Finland är något annat, men mönstret kan vara det samma. Om det blir så att pengar påverkar forskning, och pengar påverkar journalistik på bekostnad av de etiska gränser som alltid behövs, så har vi ett riktigt problem.

Om det blir så att pengar påverkar forskning, och pengar påverkar journalistik på bekostnad av de etiska gränser som alltid behövs, så har vi ett riktigt problem.

VETENSKAPENS OCH MILJÖNS ROLL I SAMHÄLLET – OCH I JOURNALISTIKEN.

Om vetenskapens roll betonas officiellt och även miljöns tyngd förändrats med åren – hur har då journalistiken lyckats snappa upp förändringarna? Ett av de viktigaste journalistiska uppdragen är enligt Buchert att återspegla förändringar som vi ser i det omgivande samhället oss. Syns utvecklingen?

– Jag har inte tillräcklig koll på det finska mediefältet för att ge ett heltäckande

svar, så jag begränsar mig till min egen arbetsplats. Har vetenskapsjournalistiken och miljöjournalistiken expanderat, och fått en mer central position de senaste årtiondena?

Buchert säger att *Hbl* nog alltid publicerat forsknings- och vetenskapsartiklar, men kanske mest i form av nedslag.

– Vi har det som kan kallas rapportering, men inte bevakning. Skillnaden är att rapportering handlar om att bygga upp en sorts mosaik. Det kan bli alldeles allmänbildande, men det är inte samma som att ha bevakning, med någon som faktiskt hela tiden har koll.

Bucherts subjektiva bedömning är att miljöjournalistikens position förbättras.

– Miljön har även i samhället gått från att vara ett totalt marginaliserat tema till en mer framskjuten position, även om det också fortfarande handlar om prat och inte så mycket verkstad.

Buchert påminner om att miljöministeriet grundades först år 1983, att ministeriet fortfarande är det i särklass minsta, med en ganska obetydlig budget.

– Men åtminstone är det inte längre okej att öppet dissa miljöfrågorna. Det är inte längre tillåtet att säga att miljöaspekterna är irrelevanta.

Buchert säger att klimatet idag får ofta en väldigt framträdande roll – på gott och ont.

– Det är en stor fråga men inte den enda, och det är lite synd om klimatfrågan får övertag när miljöfrågor behandlas i den offentliga debatten.

Intressekonflikterna kring miljön har inte heller försvunnit. När ekonomi och miljö ställs mot varandra kan det många gånger visa sig att miljön ändå inte har en så väldigt central position.

MÅLMEDVETNA SATSNINGAR BEHÖVS.

När Buchert började på *Hbl* för 15 år sedan fanns det en miljöreporter, men hon slutade strax efter att han börjat.

– Efter det har vi aldrig haft en miljöreporter på heltid. Vi har inte riktigt

När ekonomi och miljö ställs mot varandra kan det många gånger visa sig att miljön ändå inte har en så väldigt central position.

ansett oss ha råd med det. Vi har nog miljöartiklar, till och med något man kan kalla bred rapportering, men man kan inte riktigt kalla det för bevakning.

Buchert skriver på deltid om vetenskap och miljö, och många kolleger skriver vetenskapsrelaterade artiklar, men han tror att en mer målmedveten satsning är en förutsättning för att man kan börja tala om en folkbildande roll.

– Det finns positiva undantag. För ett år sedan fick jag ett stipendium som möjliggjorde fördjupning på ett nytt sätt; jag fick skriva en artikelserie om kopplingen mellan miljöns, människans och djurens hälsa. Det var en sex veckors djupdykning i ett tema där jag helt kunde ägna mig åt saken utan att behöva syssla med vanlig nyhetsrapportering.

Stipendiet togs fram av *Hbl*:s dåvarande chefredaktör **Susanna Landor** och **Stefan Björkman** på Konstamfundet. Det unika med stipendiet var att det gav arbetsgivaren pengar att rekrytera en vikarie som kunde sköta Bucherts ordinarie uppdrag, den tid han koncentrerade sig på själva temat.

– Nu då jag prisbelönas delvis för den artikelserien känns det bra att det arbetet inte gick ut över mina kolleger, eftersom en vikarie kunde bekostas. Det fanns en mekanism som gjorde att det inte gick ut över någon annan – och det känns rättvisare att ta emot priset med detta i bakgrunden. Det var fantastiskt att någon gång kunna få så mycket tid och resurser att man kunde fördjupa sig. Texterna blir helt enkelt så mycket bättre och förståeligare för läsarna. ■

Se webinariet om vetenskapsjournalistik Snabba klick och vetenskapliga genvägar

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

Topeliuspriset - det finlandssvenska publicistpriset 2022 delades ut under ett seminarium om vetenskapsjournalistik som Finlands svenska publicistförbund och SFV arrangerade i SFV-huset G18 i Helsingfors. På grund av restriktioner kunde inte publik närvara vid tillställningen, vars seminarie – och paneldiskussion därför till största delen försiggick på distans. Webinariet kan ses på SFV:s Youtubekanal.

Webinariet hade som utgångspunkt hur journalister idag måste balansera mellan nyhetsvärldens snabba tempo och nya forskningsrön. Pandemin har visat hur svår uppgiften kan bli. Vilken roll spelar vetenskapsjournalistiken för det demokratiska samhället?

Medicinreporter **Amina Manzoor**, som drygt tio år varit medicinreporter i både bransch- och dagspress, inledde med rubriken *Vetenskapsjournalistik mitt i en pandemi och en infodemi*.

Hon avgick från *Dagens Nyheter* mitt under pandemin, skrev en bok om pandemin och fick våren 2021 IVA-priset för vetenskaplighet inom journalistiken för

sin pandemibevakning. Idag jobbar hon på *Expressen*.

Hannah Pollack Sarnecki som är forskare vid Totalförsvarets forskningsinstitut i Stockholm med fokus på frågor som rör ideologiskt motiverad extremism, rasism och demokratihot, talade under rubriken *Kris och konspiration*. (Detta inlägg kan på hennes begäran inte ses i videoupptagningen på Youtube).

Peter Bucherts inlägg under rubriken *Resursbrist* tär på den folkbildande journalistiken berörde samma teman som relateras i intervjun på sidan 44. Buchert är journalist med intresse för miljö, samhällsfrågor och forskning. Han har jobbat som reporter på *Hufvudstads-*

bladet i 15 år och före det som reporter på Finska notisbyrån.

I webinariets paneldiskussion deltog **Katja Bargum**, fackboksförfattare med forskarbakgrund, fd. ordförande för Delegationen för informationsspridning, **Marcus Lillkvist**, journalist, nyhetsreporter vid *Vasabladets* samhällsredaktion, **Annika Rentola**, journalist med fokus på frågor om hälsa och medicin på *Hufvudstadsbladet*, **Marcus Rosenlund**, vetenskapsjournalist och författare, Yle. Moderator var **Mikael Sjövall**.

Se webinariet på SFV:s Youtubekanal, eller slå in adressen youtu.be/4H0x-GZ0Tcg ■

Sibbo Skolmuseum tar steget ut på nätet

Text *Sonja Finholm*

Visste du att det funnits 46 skolor i Sibbo? Alla dessa finns nu samlade på en interaktiv karta där du kan se gamla bilder och lära dig mera om just din skola.

Sibbo Skolmuseum har länge funderat på hur man kan nå ut till en större publik. Intresse för museet finns, men skolklasser har varken tid eller pengar att besöka museet. Och nu med pandemiläget fick styrelsen ännu en anledning att tänka nytt.

– Vi har märkt att det finns ett stort intresse för skolhistoria, alla har ju en relation till sin gamla skola. Vi riktar oss i första hand till skolklasser, men även till pensionärsföreningar och andra historiskt intresserade. Genom att få ut vårt material på nätet blir det tillgängligt för en större publik.

Det säger föreningens ordförande **Per-Inge Nordström**. Det är han och de andra i styrelsen som tagit fram text- och bildmaterialet och med hjälp av en programmerare byggt upp den interaktiva kartan där man kan se var de 46 skolorna finns eller funnits.

Skolorna är indelade i tre kategorier: befintliga, nedlagda skolor och nedlagda skolor som numera är rivna. När du klickar på skolan får du fram bilder och en kort berättelse på både svenska och finska.

– Av de 46 skolorna finns bara 16 kvar. Det är viktigt att bevara historien om de gamla skolbyggnaderna och det här materialet visar också hur snabbt samhället förändras, säger Per-Inge Nordström.

Den som vill bekanta sig med materialet kan få en länk eller en QR-kod från museet. Även museibesökare kan ta del av materialet. På väggen finns en fysisk karta med skolorna utplacerade och med hjälp av en bärbar dator som placerats i en av de gamla pulpeterna kan man klicka sig vidare.

Kartan har alldeles just blivit klar, men Per-Inge Nordström har redan utvecklingsidéer.

– Tanken är att man i nästa skede också ska kunna lyssna på texterna. ■

Fakta – Skolor i Sibbo

- Totalt: 46
- Verksamma: 16
- Nedlagda: 21
- Nedlagda och rivna: 9

Sibbo Skolmuseum

- Grundades 1994.
- Finns i gamla skolan i Mårtensby.
- Har en samling gamla möbler och föremål från kommunens skolor. Erbjuder även möjligheter för besökare att klä ut sig och skriva med gamla pennor och bläckhorn.
- Vill du ta del av den interaktiva kartan? Kontakta föreningens ordförande **Per-Inge Nordström**, peringe.nordstrom@gmail.com, så skickar han en länk eller en QR-kod.

Med hjälp av Vännerna

INTERAKTIV BESÖKSKARTA I SKOLMUSEET

Fokusområde: Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet

Beviljat ändamål: Plattform med stöd för lärande för barn och vårdnadshavare

Bidragmottagare: Sibbo skolmuseum r.f.

Beviljat belopp: 800 euro

Tidsperiod: 2.2021–6.2021

Förväntat resultat: En modell, där dagens teknik utnyttjats, för att öka den lokala kulturkännedomen, göra den mer attraktiv och nå fler.

Ett lyckligt slut

Vad ska vi tycka om kor? Skall vi låta våra tankar gå i den (gröna) riktning som handlar om den metan de släpper ur sig för att på det sättet göra jorden obeboelig för oss människor. Eller skall vi sända dem en tacksam (grön) tanke för att de bidrar till naturens mångfald då de går på bete och håller hotade växt- och djurarter vid liv. Att det bidrar till ett själsligt välbefinnande att betrakta dem, där de rör sig i terrängen som på Viktor Westerholms tavlor, är inte att förakta i en värld där mentala problem håller på att ta överhanden.

Snart är kalvningstiden inne. I somras låg, som det föreföll, vår nya tjur mest och vilade sig men när man idag betraktar korna ser man vad han fått till stånd. Svällande komagar och juver annonserar att något är på kommande. Oftast går allt bra. Det är en fantastisk upplevelse att en tidig marsmorgon i ladugården överraskas av det speciella läte komammor använder för att signalera att en ny kalv efter nio månaders väntan äntligen kommit ut. Lyssnar man noga kanske man får höra ett glupskt smackande som visar att den lilla varelsen hittat juvret. Mera sällan blir det problem. I *Bromarf vårt bästa arv* ges goda råd om hur man ska bete sig om en ko blivit sjuk. Det anses kunna hjälpa att ge första bästa mansperson man möter en ordentlig utskällning. Vi har inte prövat knepet, men när det gäller svåra förlossningar kan första bästa mansperson vara till nytta.

Kvigan Partenope fick ut kalven halvvägs, där den fastnade bekymrat bölande. En tillkallad veterinär och ett antal manspersoner lyckades med uppjudande av alla krafter dra ut den. Partenope, som även hon uppjudit alla sina kvigkrafter föll omkull och blev liggande. Det gick dagar utan att hon ficks på benen och veterinären tillrådde nödslakt. Den unge irakier som hade ansvaret för djuren vägrade ge upp. Genom ett sinnrikt arrangemang med rep och taljor lyckades han vända den liggande kon flera gånger per dag och serverade den hö och kraftfoder ”på liggande fot”. Då Sitting Bull som kalven döpts till (årets tema var ledargestalter på S) vägrade dricka råmjölk ur nappflaska, tvångsmatades den med en slang, ungefär som man på sin tid gjorde med hungerstrejkande suffragetter i England. Den kämpade emot lika energiskt som de sannolikt gjorde. Trots det var den i ett förvånansvärt bra skick där den med sin mamma höll till i ett eget bås. Men då en vecka gått inföll, för den till synes hungerstrejkande kalven, sanningens minut. Det visade sig att det företagsamma lilla djuret, när ladugården var tom på folk, smugit sig fram till sin liggande mor, bökat fram juvret och försett sig. Han mådde som en prins då Partenope steg upp på den åttonde dagen.

Än en gång hade en invandrare gjort ett underverk. När det gäller sjuka djur kan veterinär och mediciner fungera, mera sällan utskällning av manspersoner, men oöverträffat vid hantering av djur är omtanke och kärlek. Vår unge irakier, sedan tre år anställd på Högholmen fick för några veckor sedan det välförtjänta uppehållstillstånd han väntat på i snart sju år!

Anna-Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

Han mådde som en prins då Partenope steg upp på den åttonde dagen.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och där hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Sebastian Gripenberg
FÖRENINGSEXPERT

Checklista för vårens föreningsmöte

Våren är högsäsong för föreningsmöten. Många föreningar har ett årsmöte per år, som i allmänhet hålls under våren. De föreningar som har två årliga möten håller samtidigt sina vårmöten. Ett föreningsmöte är viktigt, fast det ibland kan kännas som ett formellt moment som måste avklaras. Mötets syfte är att ge föreningens medlemmar möjlighet att fatta grundläggande beslut om föreningen, samt att få viktig information om ekonomin, verksamheten och styrelsens agerande.

Föreningens styrelse ansvarar för att alla nödvändiga arrangemang vidtas och att föreningsmötet hålls så som stadgarna föreskriver. Det innebär framför allt att se till att de ärenden som mötet ska behandla är förberedda, som till exempel att bokslutet är uppgjort och granskat, verksamhetsberättelsen är skriven, verksamhetsplan och budget utarbetade, och att möteskallelsen sänds inom utsatt tid och på det sätt som stadgarna anger.

MÖTESKALLELSEN. För det första måste kallelsen ange vilket möte det är frågan om, till exempel årsmöte, vårmöte eller extra möte. Det finns också vissa ärenden som måste nämnas i kallelsen för att mötet ska kunna behandla dem. Till dessa hör vissa vanliga års- eller vårmötesärenden: fastställande av bokslut och beviljande av ansvarsfrihet samt val av styrelsemedlemmar. De flesta föreningar har i sina stadgar en lista på ärenden som ska behandlas vid föreningens möte. I sådana fall räcker det med att kallelsen innehåller en formulering i stil med ”stadgeenliga ärenden behandlas”. Föreningens medlemmar förutsetts känna till stadgarna. Om års- eller vårmötet ska behandla en stadgeändring måste man i kallelsen skriva till exempel ”Förutom stadgeenliga ärenden behandlas en stadgeändring”.

Det är viktigt att kallelsen utfärdas inom den tid och på det sätt som stadgarna anger. Här kan man alltså inte improvisera. Föreningen får självklart också distribuera kallelsen via andra kanaler, men de kanaler som nämns i stadgarna måste alltid användas. Om det exempelvis i stadgarna förutsätts annons i en på orten utkommande tidning, kan kallelsen inte

sändas enbart via sociala medier. Men sociala medier kan också användas bara annonsen har ingått i tidningen. Kallelsen måste också innehålla tid och plats för mötet.

Möteskallelsen är väsentlig eftersom medlemmarna inte kan delta i ett möte som de inte vet att hålls. Därför ger föreningslagen varje medlem av föreningen rätt att vända sig till regionförvaltningsverket om mötet inte har sammankallats inom utsatt tid. Myndigheterna kan befullmäktiga den enskilda medlemmen att sammankalla mötet. Ibland är det ändå i praktiken nödvändigt att skjuta upp ett möte. I så fall ska styrelsen utan dröjsmål meddela om den saken och orsakerna till dröjsmålet samt den nya tidpunkten för mötet till föreningens medlemmar på samma sätt som möteskallelser enligt stadgarna ska sändas.

CORONAPANDEMINS INVERKAN. Möten som ska hållas under våren 2022 kan inte skjutas upp på grund av coronapandemin. Däremot finns en lag om temporär avvikelse från föreningslagen, som är i kraft till och med 30.6.2022, som underlättar arrangemangen. Denna lag ger följande möjligheter: styrelsen kan besluta att mötet ordnas med distansdeltagande och att det är nödvändigt att anmäla sig till mötet för att kunna delta i det. Dessa regler gäller alltså oberoende om förfarandena finns inskrivna i stadgarna och medför rätt stor flexibilitet i arrangemangen.

BONUSTIPS. I ett färskt rättsfall dömdes en förening och dess styrelse för penninginsamlingsbrott. Föreningen hade på sin webbplats haft ett meddelande om att det gick att stöda föreningens verksamhet genom en inbetalning till föreningens konto. Detta var olagligt och hade förutsatt tillstånd för penninginsamling. Det är inte i sig olagligt att ha föreningens kontonummer på webbplatsen. Det är tillåtet att uppmana föreningens medlemmar att betala sin medlemsavgift. En förening får också vända sig till allmänheten i syfte att rekrytera nya medlemmar. Det är också uttryckligen tillåtet att vädja om testamenten. Men det är alltså viktigt att kolla att din förening inte vädjar om stöd utan tillstånd av polisen.

Kontakta Föreningsresursen på foreningsresursen@sfv.fi om du har frågor!

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

MEDLEMMAR I UNDERSTÖDSFÖRENINGEN FÖR SFV PER 7.2.2022

6666_{st}

MEDLEMMAR I SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER PER 7.2.2022

344_{st}

SFV:S FONDER

422_{st}

ANTALET KURSER SOM ORDNADES 2021 I SAMARBETE MED SFV:S STUDIECENTRAL

684_{st}

TOTALA ANTALET KURSER REGIONVIS

ÖSTERBOTTEN	295 kurser
ÅBOLAND	45 kurser
NYLAND	344 kurser

TOTALA ANTALET DELTAGARE I KURSERNA

11 245 personer

ANTAL CIRKLAR OCH CIRKELDELTAGARE

45 cirklar, 346 deltagare

SFV:S MÅL UNDER STRATEGIPERIODEN SOM STARTADE 2022

UTBILDNING

1. SFV vill uppnå högre välbefinnande inom utbildningen genom

- ökade kunskaper hos undervisningspersonalen om de faktorer som stödjer välbefinnande och motverkar illamående, mobbning och utanförskap bland barn och unga.
- utvecklade exekutiva färdigheter som stöder välbefinnande bland barn, elever, studerande och lärare.
- organisations- och verksamhetsmodeller som stöder kollegialt stöd och goda arbetsgemenskaper.
- förstärkning av hållbart ledarskap i läroinrättning

2. SFV vill uppnå jämlikhet i utbildningen genom

- utvecklandet av stöd som främjar lika förutsättningar att lära.
- pedagogiska arbetsmetoder som stöder individanpassade läroprocesser och som sporrar individen att fullt utnyttja sin egen potential att lära.
- utvecklandet av lärande-analytik som stöder differentiering, personlig handledning och utveckling av elevernas metakognitiva färdigheter.

KULTUR OCH BIBLIOTEK

SFV vill uppnå ökat intresse för, kunskande om och mångfald inom konst och kultur genom

- ökat samarbete mellan den grundläggande konstundervisningen och läroinrättningar (småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, andra stadiets utbildning eller folkhögskolorna)
- ökat samarbete mellan kulturaktörer, bibliotek och läroanstalter
- kompetensutveckling som stärker lärarnas undervisning i konstämnen eller stärker integrering av konstämnen i andra ämnen.
- kulturupplevelser för barn och unga med koppling till läroprocesser.

FRI BILDNING

SFV vill genom den fria bildningen uppnå ett starkare engagemang och en bredare bildning, för att skapa en positiv förändring som motkraft till samhälleliga utmaningar. Det kan ske genom

- kunskapsdrivet fokus på social, kulturell och ekologisk hållbarhet.
- ökad delaktighet, inkludering och engagemang i nyskapande verksamhet.
- att stärka demokratin och motverka polarisering.
- att nå ut till och engagera nya målgrupper.
- att främja digital inkludering och medverkan.

STUDIECENTRALEN

SFV vill uppnå en starkt bildningsidentitet och -medvetenhet inom föreningslivet genom att

- medvetandegöra och synliggöra bildningen och läroprocesserna i föreningslivet,
- utveckla och sprida pedagogiska verktyg och tillvägagångssätt,
- utveckla mångsidiga lärmiljöer,
- fokusera på utfall, påvisbara effekter och genomslag samt
- utveckla och sprida beprövade koncept kring lärande.

Ansök om bidrag:
sfv.fi/bidrag

FRI ANSÖKNINGSTID

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod. Mer information: www.sfv.fi/bidrag

KOM MED I SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till svf@sfv.fi.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

ETT GOTT PARTI

SCENER UR ELLAN DE LA CHAPELLES
OCH ALBERT EDELFFELTS LIV

Maria Vainio-Kurtakko

ISBN 978-951-583-557-4

Ca 420 s., inbunden, illustrerad

Cirka pris 29 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln
i Helsingfors: tiedekirja@tsv.fi
eller +358 9 635 177.

■ Hur ska man välja den rätta när både känslor och släktbakgrund spelar roll? Och hur ska man förhålla sig till manliga och kvinnliga roller, sedesamhet och dubbelmoral? I ett samhälle där kön, pengar och position har stor betydelse blir livet en ständig balansgång. Ett gott parti är en medryckande berättelse om äktenskapets vedermödor i slutet av 1800-talet. Utkommer i mars.

**UTTALSINLÄRNING
MED FOKUS PÅ SVENSKA**

Maria Kautonen & Mikko Kuronen

ISBN 978-951-583-550-5

216 s., häftad

Cirka pris 24 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln
i Helsingfors: tiedekirja@tsv.fi
eller +358 9 635 177.

■ Varför är uttal viktigt, och hur lär sig de som inte har svenska som första språk ett begripligt uttal? I Uttalsinläring med fokus på svenska ser språkforskarna Maria Kautonen och Mikko Kuronen närmare på både inläring och hur man undervisar i uttal, främst i Finland. De ger samtidigt en bra överblick av det aktuella forskningsläget kring uttal.

FÖRLAGET SCRIPTUM

HEM GENOM BRÄNT LAND

Yvonne Hoffman

ISBN 978-952-7005-80-4

181 sidor, inbunden

21,90 e

www.boklund.fi

■ Hem genom bränt land är den fjärde boken i Yvonne Hoffmans historiska serie för ungdom från början av 1700-talet. Jöns har varit i kungens tjänst. Han hoppas på att äntligen få bege sig hem över Ålands hav till Fagervik. Vad kommer att möta honom där? Och kommer han någonsin att träffa Lisen igen, flickan som han en gång mötte i fångenskapen i Ryssland?

VALENTIN

Mikael Wahlforss

ISBN 978-952-7005-83-5

488 sidor, häftad

29,80 e

www.boklund.fi

■ När Yvannes bror Alexej dör i ett av revolutionärernas bombattentat ansluter hon sig till den statliga polisen för att hitta de skyldiga. Som Ohranans agent ska hon avslöja terroristledaren Valentin, ”Rysslands farligaste man”. En levande skildring av sociala och kulturella miljöer i St. Petersburg i början av 1900-talet; från fattigkvarter till adliga palats, från gatuliv till kultursalonger.

FONTANA MEDIA

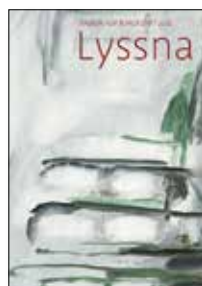

HÄSTPRÄSTEN

Peter Kankkonen

978-951-550-874-4
240 sidor, häftad med flikar
Pris 25,90
Beställ på info@fontanamedia.fi eller
tfn 040 831 5897.

■ Peter Kankkonen beslöt sig tidigt för att bli präst. Nästan lika tidigt kom passionen för hästar in i bilden – ett intresse som funnits med honom genom livet. I sin humoristiska självbiografi delar han frikostigt med sig av människomöten och anekdoter ur ett långt och händelserikt prästliv.

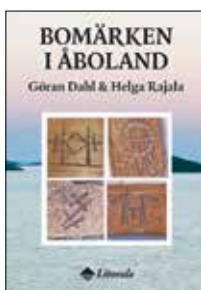
ÅRSBOK FÖR BORGÅ STIFT 2021- LYSSNA

red.

ISBN 978-951-550-873-7
144 sidor, häftad
Pris 21,00
Beställ på info@fontanamedia.fi eller
tfn 040 831 5897.

■ "Lyssna" är temat för stiftets årsbok. Det handlar om att lyssna till sig själv, till varandra och till Gud. Här hittas också ett handlingsprogram för minskad polarisering. Stiftskronika och kontaktuppgifter till församlingar och organisationer ingår.

LITORALE

BOMÄRKEN I ÅBOLAND

Göran Dahl & Helga Rajala

ISBN: 9789527224410
Inbunden, ca 600 sidor, rikt illustrerad
Rek. pris: 41,20 e
Köp på litorale.fi eller i bokhandeln

■ Boken har en omfattande allmän inledning om bomärken, varefter presenteras tio socknar, dess byar och gårdar i egna kapitel. Kapitlen inleds med en sammanställning över socknens bomärken och en karta. Därefter följer en förteckning över alla bomärken och namn på deras användare och angivelse av källa samt årtal. Boken innehåller även ett typregister, som kan användas vid identifikation av bomärken.

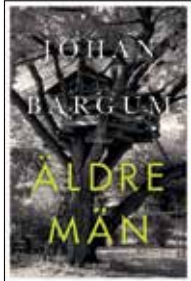
DELAD LOJALITET

Ronny Rönqvist (red.)

ISBN: 9789527224403
Rek. pris: 36,80 e
Hårda pärmar, 170 sidor
Köp på litorale.fi eller i bokhandeln

■ Finländaren Hjalmar Front (1900–1970) utforskade år 1938 för Sovjetunionens räkning Gobiöknen med tanke på motoriserad krigföring. Det blev varg- och murmeldjursjakt, säregna möten med personer och grupper, och många nära ögat-situationer. När Stalins utrensningar hotade, gick han över till den japanska sidan där han blev officersutbildare och strategisk rådgivare. Boken ger en unik inblick i storpolitiska förvecklingar i Asien i slutet av 1930-talet, och i en mongolisk värld som redan gått förlorad.

FÖRLAGET M

ÄLDRE MÄN*Johan Bargum*

ISBN 9789523334519
140 sidor, danskt band
Cirkapris 30 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Stämningen i Johan Bargums nya noveller påminner om Chopins etyder. Det finns ett sorgmod, en saknad, ett avsked. Men det är långtifrån uppgivet – det finns också kraft, humor. Frågan Bargum ställer i sina noveller är: Vad är det man minns? Minns man vad man tänkte i en viss situation? Minnet är opålitligt när det gäller detaljerna, sägs det i en novell. Men man kommer ihåg smärtan.

KROPPENS KALLIGRAFI*Susanne Ringell*

ISBN 9789523334540
180 sidor, kartonnage
Cirkapris 30 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Susanne Ringell skildrar i Kroppens kalligrafi hur syret inte alltid räcker till för två i ett långt konstnärsäktenskap. Men framförallt skriver hon vackert och vist om den mogna kärleken och om höstens lekar som är annorlunda, disiga och mer dröjande. Ett slags fragmentarisk kortroman om styrkan och skönheten i det svaga, det som aldrig kan besegras, och om de viktiga döda som inte är borta.

BOKLUND PUBLISHING

FYRA MÄN I TRÄKANOT**FYRA MÄN I TRÄKANOT***Fredrik Geisor*

ISBN 978-952-7320-15-0
128 sidor, häftad
24,90 e
www.boklund.fi

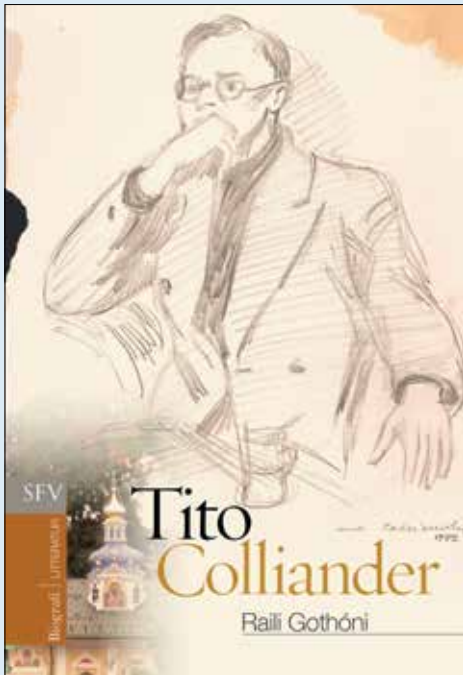
■ Det är sommaren i Vasa skärgård. Fyra unga män, klubbkamrater från Vasa kanotklubb, tävlar och tränar med sina träkanoter. Samtidigt kämpar man med svåra minnen från kriget. I Finland är det brist på allt och man tar jobb där det erbjuds – ibland i Bröderna Wickströms motorfabrik, andra dagar ett dagsverk som lossare i hamnen på Vasklot. En lättsam roman om vänskap, med allvarliga undertoner.

SANDELIN MEDIA

JONTE OCH FRÄMLINGARNA*R.R. Agesson*

ISBN 9789526861869
Pris 17 e
Hårda pärmar, 60 sidor
Köp på pa.sandelinmedia.com
eller fråga i bokhandeln

■ Jontte bor i den sommarsömniga byn Hallonberg. En vacker dag när han grubblar på den skrivtävling som väntar efter sommarlovet, märker han att gubben Flanders hund Bella har fått valpar. Jontte får komma in i den stora hundkojan, men där väntar en spännande upptäckt som kommer att sätta hela byn i rörelse! Vilka är spökerna som folk tisslar och tasslar om? Varför låter inte Bella någon annan komma in i hundkojan? Vad är det för ljus som syns på kvällshimlen? Jontte och främlingarna är lämplig läsning för barn som börjat läsa lite längre texter. Boken passar också bra som en spännande högläsningbok. Illustrerad av Nina Österberg.

ISBN: 978-952-7076-50-7

Skrifter utgivna av Svenska folkskolans vänner –
volym 228

SFV:s biografiserie, nr 19

SFV:s biografiserie

Tito Colliander

MÄNNISKAN BAKOM BÖCKERNA

TITO COLLIANDER

Raili Gothóni

Författaren Tito Collianders (1904–1989) sannings-letande och hans kritiska inställning till banala svar på existentiella frågor tilltalar också dagens människor med en aktualitet som vägrar blekna. Hans själv-biografier – men också hans romaner – återspeglar barn- och ungdomsåren i S:t Petersburg, svältåret efter ryska revolutionen och vandringsåren i Europa. Han sammanflätar platser, tider, åldrar och generationer okronologiskt och osystematiskt till en helhet som undflyr entydiga tolkningar.

Bokens författare Raili Gothóni målar inte bara upp en heltäckande bild av Collianders personliga livsföring, utan också av den om-givande kultur och tidsanada som han skildrar i sina verk.

Läs mer om alla 19 SFV-biografier över finlandssvenskar som inte får glömmas bort, beställ och betala på www.boklund.fi.

Eller ring in din beställning: 044-3788 363.

Fråga även efter böckerna i bokhandeln.

**EN BOKÄLSKARE
HAR ALLTID SÄLLSKAP**

Samla dina vänner, grannar, bekanta eller kolleger och starta en bokcirkel idag! Anmäl bokcirkeln till SFV:s studiecentral och få ett bokcirkelbidrag på 100 euro.

Läs mer på sfv.fi/bokcirklar.

På webbsidan hittar du också 10 tips på hur du leder en cirkel där alla trivs.

Utmanande och underhållande litteratur till läshörnan

VÅRENS NYHETER FRÅN S&S

ROBERT ÅSBACKA

Glömda rum

Finlandianominerade Robert Åsbacka fortsätter syna människan och välfärdssamhället i förfall efter hyllade Kistmakarna (2021).

EMMA AHLGREN

Hur kärlek fungerar

Vilken relation har vi människor till djuren? Vi kelar med dem, föder upp dem, avlivar dem och äter upp dem. Liknar vi djuren, eller är det djuren som liknar oss? I slutändan spelar det kanske ingen roll, men någonstans här finns svaret på frågan om hur kärleken fungerar.

WILMA MÖLLER

Kaamos

Efter den slutsålda debuten är Wilma Möller tillbaka med en ungdomsroman om hästar, tävlingar, tragedier och mod.

KARIN COLLINS

Under isen

Efterfrågat nytryck av Karin Collins andra roman i mörk Hangö noir-stil.

KARIN ERLANDSSON

Hem

"Karin Erlandsson har en förmåga att fånga hela världen i en detalj – att fånga all den längtan och den oro som hjärtat rymmer i en bortvänd rygg eller i ett nyskurat golv."

– Svenska Yle

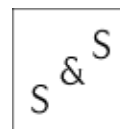

ANNA-LENA LAURÉN

De är inte kloka de där ryssarna

Alla behöver förstå Ryssland och ryssarna. I sin klassiker förklarar Anna-Lena Laurén ryssarnas vardag och känslolandskap. Nytt förord av författaren.

SFV-medlemmar får 45 procent rabatt på alla böcker på litteratur.sets.fi. Använd kampanjkoden Aktie123. Näbutiken är öppen dygnet runt, också i köld och slask.

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

FOTO: NERISTAN / WIKIPEDIA / ALESSIO DAMATO.

Kan du Svenskfinland?

Av *Jesper von Hertzen*

- 1 Vem blev SFP:s röstkung i välfärdsområdesvalet 2022, och bronsmedaljör i antal röster i hela landet, alla partier medräknade?
- 2 I vilken stad finns det gamla, fina trähusområdet Neristan, samt Oppistan?
- 3 Vid vilken gata finns Hufvudstadsbladets redaktion och besöksadress?
- 4 Denna finlandssvensk föddes 1964 i North Carolina, växte upp i Helsingfors men har bott i Sverige alltsedan 1980-talet. Vem efterfrågas?
- 5 Vad heter trubaduren Bosse Anderssons dotter som gjort karriär som sångerska, gitarrist och låtskrivare – och som också var Finlands Lucia år 2007?
- 6 Karis kallas ibland Nordens eller Finlands ... ja, vad?
- 7 Vi hålls i samma område: vad står det på Åbobornas mest populära tygpåse?
- 8 Vilken berömd person föddes i Tavastehus den 8 december 1865?
- 9 I vilket TV-program heter programvärdarna Sonja Kailassaari och Janne Grönroos?
- 10 Vilken av de finlandssvenska NHL-spelarna – ishockey är grenen – har tills vidare samlat mest poäng i årets serie?

Henrik Wickström / Karleby / Mannherheimvägen / Mark Levengood / Frida Andersson / Paris
 "Vartför Paris, vi har ju Åbo" / Jean Sibellus / Efter Nio / Anton Lundell

	VIS- SÄNGARE	HÄLLA VATTEN	TÄG MED TALJA	STUSS	PARA- PET	MÖNST- RING AV TYG
	→			↓	AMERIKA KAN MAN SIC ETT UPPDRAG	
	↑					ICKE MILITÄR
	ORKESTER				CECILIA ISAKSSON	
	BRIGITTA				ETIK	
	INSEKTS- GIFT	LERGODS FAMLA				
	↓		LENA SVENSSON STÄNDIG		OSKAR VÄRNMAN	RÖK- PIPA
	KANTON I SCHWEIZ			KVISTAR AV EN BUSKE INDIAN		
	↑				LÄNGD- MÄTT BUSINESS	
	LÄN IDROTTS- KLUBB	STOR BOKSTAV DANSA				MÖRNE
BMA 2022	↓	↑	TYP AV HANDEL LUSÄGG LINCOLN	ORT I ENÄRE KOMMUN KON- FLIKTER	→	
SPRÅK				INES KARLSSON KULL- KASTA	VIOLETT	↓
			OMKLÄD- NINGSRUM FÖR SKÅDE- SPELARE		ÖVERTA	
↑	GNAT STAD I ITALIEN		TÄVLING PLACERA I RADER	FLAX	RADIO- OCH TV-BOLAG I ITALIEN ÄR	GRUNKA
		KUL- RAM	FÄGEL NOBEL- STIF- TELSEN		AN- TECKNA	OHÖR- SAM JA I DUMAN WALLEN- BERG
↑	INNE- HAFT			→		PLATINA
	YTRA	RUND UT BYGGNAD SÄGD- VÄSEN		SKYDDAR VID KYLA RADIUM		
	↓		GÝCKEL- MAKARE		BIL- MÄRKE MIDJA	
	SISTA PARET UT		DRYCK	MARS- MÄNNISKA OKÄND	PRO- NOMEN	SMILA
	RAS- TERNA	RENONS		UPP- SYN	LIKA DÄLIGT SOM DÄLIGT	
	↓			GRÄBEN		OCH

NAMN: _____

ADRESS: _____

E-POST/MOBILNUMMER _____

Vinsten för krysset 1-2022 är två SFV-biografier. Skicka in lösningarna senast 29.4.2022 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och e-posta den på redaktion@sfv.fi. Skriv in dina uppgifter på själva krysset – vi sparar endast bilden i vårt utlottningssystem, inte uppgifter du uppger i e-posten.

SUDOKU ENKEL

	6	9	3					4
		2		4			9	
4							1	7
	4	7		2	5	6	8	
		1				5		
	9	5	1	8		7	3	
2	5							3
	3			7		4		
1					8	9	6	

SUDOKU SVÅR

					2		3	
	6				9			1
2	1					5	7	
				4	7			
5	4						8	3
			1	3				
	8	2					4	6
6			7				5	
	5		2					

KRYSSLÖSNING 4/2021

Sammanlagt 70 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång Curt-Erik Ahtola i Åbo. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNÄ I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost sparas, och förses med en löpande numrering som fortsätter numreringen av de lösningar som kommit brevlades. 2. Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med. Vi delar inte längre ut vinstböcker för rätta svar i anagramjakten - deltagarantalet blev för litet. Skicka alltså inte in några rätta svar. Anagramjakten fortsätter som tidsfördriv.

DEMAGOGINS BARSKÅP

SPECIALFALL GRUSAR VARANN

ADEPT INTIM MIN

SÅKLART POSERADES POSÖRER

SEOULS MUSIK BOMB

RÄTTA ANAGRAM FRÅN NR 4/2021

UTGÅRDENS EMMA KNYCKT TINA – ANSIKTEN MED MÅNGA UTTRYCK • SID 28

HOPSAMLINGEN SMÅKRAFS FÅRBOS ÄGG – FRAMGÅNG PÅ HELSINGFORS BOKMÄSSA • SID 44

UTBUD UTHYR BLOCK UR BO – BYBOR OCH KULTURUTBUD SID • 43

HEMTREVLIGA BEDES BYT ÄSS – SVIBY DAGHEMS BERÄTTELSE • SID 27

FÄRGSTARKT STIFT BLONDINER – BILDNINGSKRAFT FORTSÄTTER • SID 21

SUDOKU SVÅR LÖSNING

9	7	5	4	1	2	6	3	8
3	6	8	5	7	9	4	2	1
2	1	4	6	8	3	5	7	9
1	9	3	8	4	7	2	6	5
5	4	7	9	2	6	1	8	3
8	2	6	1	3	5	7	9	4
7	8	2	3	5	1	9	4	6
6	3	1	7	9	4	8	5	2
4	5	9	2	6	8	3	1	7

SUDOKU ENKEL LÖSNING

7	6	9	3	1	2	8	5	4
5	1	2	8	4	7	3	9	6
4	8	3	6	5	9	2	1	7
3	4	7	9	2	5	6	8	1
8	2	1	7	6	3	5	4	9
6	9	5	1	8	4	7	3	2
2	5	8	4	9	6	1	7	3
9	3	6	5	7	1	4	2	8
1	7	4	2	3	8	9	6	5

KANTLAX BYGÅRD

→ SKYLT ↓ K G
 P LAUS I B E L
 R E A T E N T N I U N I A N P R E K I N E
 R U E I K T U S
 B A S K Ä L T A G N A T A H Ä N
 N U A G N E R A D S
 A T L E T T R O P
 O R S A K S K Ä L P E
 S K A R A B É T Ä U L I N G
 X Y L O
 M O R O T N U R D V Ä S T K A N T I N S
 K A T M A N D U H A R B E I D S L A
 I N V E R S
 L A M I A
 A B E S A L P U P P E L A N D A A
 Y L A P A L L A
 L U C I A A R G A N A R
 S M U L O R A S O V P L A T S K O J
 Å S A M K A V E R P A D E S A

Skriv, skriv, skriv!

**SOLVEIG VON SCHOULTZ-
TÄVLINGEN 2022**

SFV:s litterära tävling för över 30-åringar pågår till 15.4.2022.
Tävlingen gäller dikter.

Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut. Förstapristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Biskops Arnö i Sverige. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar också delta i ett skrivseminarium.

Läs den noggranna tävlingsinstruktionen på
www.sfv.fi/solveig

